

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

TÜRKİYE'DE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM EYLEMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

TR2017 ESOP MI A3 04

AVRUPA BİRLİĞİ, TÜRKİYE VE BENZER SOSYO-
EKONOMİK YAPIYA SAHİP ÜLKELERDEKİ İKLİM
DEĞİŞİKLİĞİ HİBE PROGRAMLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

EYLÜL 2021

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevre ve İklim Eylemi
Sektör Operasyonel Programı

iklime uyum

Bu Proje, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliği Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

TR2017 ESOP MI A3 06

Avrupa Birliği, Türkiye ve Benzer Sosyo-Ekonomik Yapıya Sahip lkelerdeki İklim Değişikliği Hibe Programlarının Değerlendirilmesi

---

Bu Proje, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmekte ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından uygulanmaktadır. Proje’nin yararlanıcısı Çevre, şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’dır. Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, bu Proje’nin Sözleşme Makamıdır.

Hazırlayan: Ömer ztrk, Seçil Yılmaz

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

---

Bu yayın Avrupa Birliği'nin yardımıyla hazırlanmıştır. Bu yayının içeriğinden yalnızca Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı sorumlu olup, herhangi bir şekilde AB'nin görüşlerini yansıtmaz.

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevre ve İklim Eylemi
Sektör Operasyonel Programı

2

İklim Uyum

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

İçindekiler

1. GİRİŞ	4
2. AB ÜYESİ DEVLETLER ve BENZER SOSYOEKONOMİK PROFİLE SAHİP ÜLKELERDEKİ MEVCUT İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM HİBE PROGRAMLARI	4
2.1. LIFE Programı.....	5
2.2. Ufuk 2020.....	12
2.3. Yeşil İklim Fonu	16
2.4. Uyum Fonu	21
2.5. Yaban Hayatı Koruma Cemiyeti / İklim Uyum Fonu.....	24
2.6. Nordik Kalkınma Fonu	27
3. ULUSAL ve YEREL DÜZEYDEKİ HİBE PROGRAMLARI ve MEKANİZMALARI	29
3.1. Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi	30
3.2. İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Güçlendirilmesi Projesi	30
4. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	37
Kaynakça.....	41

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

1. GİRİŞ

“Türkiye’de İklim Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi”nin genel hedefi, özellikle sektör ve kent ölçeğinde iklim değişikliğine uyumun güçlendirilmesi yoluyla toplumsal dirençliliğin artırılmasıdır. Proje’nin bütçesi 11.025.000 Avro’dur ve 6.800.000 Avro bütçeli bir hibe bileşeni içermektedir. UNDP tarafından teknik destek sağlanan Proje’nin Nihai Yararlanıcısı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (ÇŞİDB) Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü İklim Değişikliği ve Uyum Dairesi Başkanlığı, Sözleşme Makamı ise Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Dairesi Başkanlığı’dır.

Proje’nin ana bileşenlerinden birisi, İklim Değişikliğine Uyum Hibe Programı’nın (İDUHP) uygulanması suretiyle iklim değişikliğine uyum eylemi operasyonel kapasitesinin geliştirilmesine katkıda bulunulmasıdır.

Bu bileşen kapsamında, İDUHP’nin uygulanması için yerel yönetimler, bölge ve il müdürlükleri, bölgesel kalkınma ajansları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve araştırma enstitüleri, toplum merkezli kuruluşlar, odalar ve sendikalara teknik destek sağlanacaktır. Bu bağlamda, eğitim modülleri ve hibe kılavuzları geliştirilecek; hibe projelerinin tasarımına, uygulamasına ve izlenmesine destek sağlanacak; halka/topluma ulaşmak amacıyla iletişim faaliyetleri yürütülecektir. Hibe programı ile ulusal ve yerel düzeyde yürütülen diğer faaliyetler arasında güçlü bağlar kurulacaktır.

Başlangıç olarak, benzer kesimleri hedefleyen uluslararası, ulusal ve yerel düzeyde devam eden hibe programları ve mekanizmalarını, özellikle de benzer sosyo-ekonomik profile sahip ülkelerde ve Avrupa Birliği (AB) Üye Devletlerinde yürütülen iklim değişikliğine uyum hibe programlarını değerlendirmek amacıyla masa başı incelemesi yapılmıştır. Çalışmanın bulguları, faaliyet kapsamı ve başvurular için uygunluk kriterleri belirlenmesine rehberlik edecektir.

2. AB ÜYESİ DEVLETLER ve BENZER SOSYOEKONOMİK PROFİLE SAHİP ÜLKELERDEKİ MEVCUT İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM HİBE PROGRAMLARI

AB çok çeşitli araçlar aracılığıyla Avrupa'daki iklim değişikliğine uyumu finanse etmektedir. İklim değişikliğine uyum konusunda araştırma ve geliştirmeyi teşvik edecek olan Horizon 2020 ile çevre ve iklim değişikliği ile ilgili çok çeşitli projeleri finanse eden LIFE Programı ise bu araçlardan en yaygın kullanılanları arasındadır.

Bunlara ek olarak, dünya genelinde farklı ülkeler tarafından gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelere sağlanan farklı fon kaynakları mevcuttur: Yeşil İklim Fonu, Uyum Fonu, Yaban Hayatı Koruma Cemiyeti / İklim Uyum Fonu ve Nordik Kalkınma Fonu gibi.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

2.1. LIFE Programı

LIFE Programı, AB'nin 1992'de oluşturduğu çevre ve iklim değişikliği için finansman aracıdır. 1992 ile 1999 yılları arasında üçer yıllık periyotlar (1992-1995; 1996-1999) ile uygulanan program, 2000 yılı itibari ile altı yıllık periyotlar (2000-2006; 2007-2013) şeklinde uygulanmıştır. Otuz yıla yakın işleyişi boyunca birkaç kez gözden geçirilmiştir. Mevcut program (2014-2020), bu değerlendirmelerin bir sonucudur ve önceki dönemlerden alınan dersleri bünyesinde barındırmaktadır.

1293/2013 sayılı AB LIFE Tüzüğü, AB genelinde çevre, doğa koruma ve iklim değişikliği projelerini destekleyen AB'nin finansal aracını tesis etmiştir.

LIFE Tüzüğü'nün genel hedefleri şunlardır:

- Kaynak verimli, düşük karbonlu ve iklim dirençli ekonomiye doğru değişikliğe katkıda bulunmak, çevre kalitesini iyileştirmek ve biyoçeşitlilik kaybının durdurmak ve tersine çevirmek;
- AB'nin çevre ve iklim politikası ve mevzuatının geliştirilmesi, uygulanması ve uygulatılmasını iyileştirmek, çevre ve iklim hedeflerinin, diğer politikalar ve uygulamalara entegre edilmesi ve ana akımlaştırılması için katalizör işlevi görerek desteklemek;
- Sivil toplum, STK'lar ve yerel aktörlerin daha iyi katılımı dahil olmak üzere, çevre ve iklim yönetişimini bütün düzeylerde desteklemek;
- 7. Çevre Eylem Programı'nın uygulanmasını desteklemek.

Yürürlükteki LIFE Programının (2014-2020) bütçesi 3,4 milyar Avrodur.

LIFE Programı, biri çevre (toplam mali paketin %75'i) ve diğer iklim değişikliği (paketin %25'i) olmak üzere iki alt programa bölünmüştür. LIFE tarafından finanse edilen projeler dört kategoriye ayrılmaktadır: LIFE programını alt programları ve proje kategorileri aşağıdaki gibidir:

1. Çevre Alt Programı
2. İklim Değişikliği Alt Programı
  - 2.1. Geleneksel Projeler: Azaltım; Uyum & Yönetişim ve Bilgi
  - 2.2. Entegre Projeler
  - 2.3. Hazırlayıcı Projeler
  - 2.4. Teknik Destek Projeleri

Yukarıda bahsedilen, LIFE programının iklim değişikliği alt programı altındaki proje kategorilerine ait bilgilere aşağıda yer verilmektedir:

i. Geleneksel Projeler

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Geleneksel projelere, %55 düzeyine kadar ortak (eş) finansman verilmektedir. Geleneksel projeler azaltım, uyum ile yönetim ve bilgi olmak üzere üç başlık altında uygulanmaktadır.

i.1 Azaltım

İklim değişikliği alt programı, yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, tarım, arazi kullanımı ve turbalık alan yönetimi konularında projeleri desteklemektedir.

Sera gazı emisyonlarının azaltılmasına katkıda bulunan en iyi uygulamalar, pilot ve demo projeleri, AB politika ve hukukunun uygulanması ve geliştirilmesinde en iyi eylem ve çözümlere hibe sağlamaktadır. Alt program ayrıca, iklim değişikliği azaltım stratejileri ve yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde eylem planları için bilgi paylaşımı ve entegre yaklaşımı desteklemektedir.

i.2 Uyum

LIFE Programı, su kıtlığı, kuraklık, orman yangını veya sel gibi dirençlilik alanlarında ekonomik sektörler için uyumsal teknolojiler ve doğal kaynakların korunması projelerini ortaklaşa finanse etmektedir.

Program iklim değişikliğine dirençliliğin artırılmasına katkıda bulunan en iyi uygulama, pilot ve demo projelerine hibe sağlamaktadır. İklim değişikliği alt programı ayrıca, iklim değişikliğine uyum alanında AB politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasında, ekosistem temelli yaklaşımlar ve bilgi paylaşımı dahil olmak üzere en iyi uygulamaları ve çözümleri desteklemektedir.

i.3 Yönetişim ve Bilgi

Program, farkındalık artırma, eğitim ve kapasite geliştirme, hukuk uyumluluğu ve uygulanması, bilgi geliştirilmesi ve paydaş katılımı alanlarında projeleri fonlamaktadır.

LIFE, iklim alanında bilgilendirme, farkındalık ve yaygınlaştırma projelerine hibe sağlamaktadır. Bu kapsamda, AB politikalarının geliştirilmesine kamu ve paydaş desteği, iletişim desteği, bilgi paylaşımı ve işbirliği platformlarına olanak sağlamak için bilginin yönetimi ve yayılması, AB iklim mevzuatına etkin uyum ve uygulamaya katkı, en iyi uygulamalar ve politika yaklaşımlarının geliştirilmesi için eğitim ve destek sağlanması yer almaktadır.

ii. Entegre Projeler

Entegre projeler, AB çevre ve iklim mevzuatının gerektirdiği strateji veya eylem planlarının eksiksiz uygulanması için AB'ne üye devletlerini destekleyen stratejik projelerdir. Ulusal veya bölgesel düzeyde uygulanmakta olan, birden fazla AB ve ulusal kaynaktan finanse edilen büyük bütçeli projeleri içerir. Söz konusu projeler ortalama olarak 6- 10 yıl sürmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

İklim değişikliği alt programı altında, bu büyük ölçekli projeler öncelikli olarak iklim değişikliği azaltım ve uyum alanlarında planlar, stratejiler veya yol haritaları uygulamaktadır.

Bu projelere %60 düzeyine kadar ortak (eş) finansman verilmektedir ve ortalama olarak, proje başına düşen LIFE hibesi 10 milyon Avro civarındadır.

iii. Hazırlayıcı Projeler

Hazırlayıcı projeler, AB çevre politikaları ve mevzuatının geliştirilmesi ve uygulanmasında belirli ihtiyaçları ele almaktadır. Her yılki teklif çağrılarında, belirli konulara odaklanılmaktadır.

Bu projelere %60 düzeyine kadar ortak (eş) finansman verilmektedir.

iv. Teknik Destek Projeleri

Teknik destek projeleri, projelere başvuranların bütünleşmiş projeler hazırlamalarına yardım etmek için hibe ve finansal destek sağlamaktadır. Bu projelere %60 düzeyine kadar ortak (eş) finansman verilmektedir.

İklim değişikliği alt programı kapsamında, 2014 yılından günümüze iklim alanında toplam 178, iklim değişikliğine uyum alanında ise 68 tane proje desteklemiştir. Aşağıda “iklim değişikliğine uyum” alanında proje örnekleri verilmektedir.

Fransa

Proje Adı	Kısa Tanım
LIFE17 CCA/FR/000089 Avrupa'da Doğanın Korunmasının İklim Değişikliği Zorluklarına Uyumu: Dinamik Kolektif Öğrenmenin Temeli	Projenin hedefi, iklim değişikliğine adaptasyonu doğal alanların yönetimi ve korunmasına entegre etmek; yaklaşımı ise iklim değişikliğinden etkilenebilirlik değerlendirmeleri yapmak ve doğal korunan alanlar için uyum planları geliştirmek için gerekli yöntemleri, araçları ve hizmetleri geliştirmektir.
LIFE Ad'Apto Ten Initiatives LIFE16 CCA/FR/000131 Esnek Kıyı Yönetimi	Projenin genel amacı, kıyı bölgelerinde iklim değişikliğine uyumun iyileştirilmesi için, ekosistemlerin ve doğal kıyı habitatlarının esnek kıyı yönetimi planlarına dahil edilmesi gerektiğini göstermektir.
LIFE FORECCAsT / LIFE15 CCA/FR/000021 Orman: İklim Değişikliğine Uyum	Projenin temel amacı, bölgesel orman ekosistemlerini korumak ve çevresel, ekonomik ve sosyal zorluklarla uyumlu dinamik bir ormancılık sektörü sağlamak için, orman sahipleri ve Parc Naturel Régional du Haut Languedoc yöneticilerine iklim değişikliği senaryolarını dikkate alarak yönetim stratejisini oluşturma araçlarıyla hizmet sağlamaktır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

İspanya

<i>Proje Adı</i>	<i>Kısa Tanım</i>
LIFE MIDMACC / LIFE18 CCA/ES/001099 Dağlık Orta Bölgenin İklim Değişimine Uyum	Projenin genel hedefi, İspanya'nın dağlık orta bölgesinde iklim değişikliğine uyumu ve sosyo-ekonomik gelişimi desteklemektir. Projenin özel hedeflerinden biri de, çevre ve iklim değişikliğine uyum alanında toplumsal farkındalığı artırmaktır.
LIFE WATERCOOL / LIFE18 CCA/ES/001122 Kentsel Alanlarda İklim Değişikliğine Uyum için Su Verimli Sistem Kavramı	Aşırı sıcak yazları ve sıcaklık dalgalarıyla bilinen Endülüs bölgesini hedefleyen proje, kentsel çevredeki yüksek sıcaklık ve kuraklıklarla baş etmek için yenilikçi çözümlerin geliştirilmesini amaçlamaktadır. WATERCOOL'un temel hedeflerinden biri, kamu ve özel kuruluşlar aracılığı ile katılımcı yönetim için yeni araçlar geliştirmektir.
LIFE-myBUILDINGisGREEN / LIFE17CCA/ES/000088: Eğitim ve Sosyal Binaların Yerelde İklim Değişikliğine Uyum için Doğa Temelli Çözümlerin Uygulanması	Bu projenin genel hedefi; çevresel çözümleri, iklim uyumu prototipleri olarak hayata geçirmek suretiyle, eğitim ve sosyal binaların dirençliliğini artırmaktır. Projenin temel hedeflerinden biri, doğa temelli çözümlerin uyum önlemi olarak entegre edilmesinde bölgesel yönetimler ve inşaat sektörünün yönetişimini desteklemektir.
LIFE GOOD LOCAL ADAPT / LIFE16 CCA/ES/000040 Bask Ülkesi'nin Küçük ve Orta Ölçekli Belediyelerinde İyi Uyum Kolaylaştırmak	Bu proje özellikle, Bask bölgesindeki sıcak dalgaları ve su kıtlığı yaşıyan küçük ve orta ölçekli şehirleri hedeflemektedir. LIFE GOOD LOCAL ADAPT'ın en yüksek öncelikli özel hedefi, iklim değişikliği sorunları, riskleri ve uyum önlemleri konusunda toplumun farkındalığı artırmaktır.
LIFE ADAPTATE / LIFE16 CCA/ES/000049 Avrupa Belediyeleri için Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planları Geliştirmek için Ortak Metodoloji	LIFE ADAPTATE, AB'de yerel düzeyde iklim politikası ve mevzuat geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Projenin ilk özel hedefi, İspanya, Portekiz ve Letonya'da seçilmiş altı belediyede sürdürülebilir enerji ve iklim eylem planları hazırlayarak yerel uyum stratejileri tasarlamak ve uygulamaktır.
LIFE CERSUDS / LIFE15 CCA/ES/000091 Seramik Tabanlı Sürdürülebilir Kentsel Drenaj Sistemi	Projenin genel hedefi, İspanya'da kentsel planlamada yeşil altyapı kullanımını destekleyerek kentlerin dirençliliklerini güçlendirmek ve İspanya'daki yüzey suyu taşkınlarını yönetmektir. Proje, kent taşkınları ile baş etmek üzere düşük karbonlu sürdürülebilir kent drenaj sistemlerini önermektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

LIFE Clinomics / LIFE15 CCA/ES/000102 Yerel Ekonomi ve Toplumların İklim Değişikliğine Dirençlilik, Uyum Fırsatları ve Zorluklarını Desteklemek	LIFE Clinomics, İspanya iklim değişikliği stratejisi ile uyumlu olarak, Barselona'nın seçilmiş bölgelerinde iklim değişikliğine dirençliliği artırmayı hedeflemektedir. Projenin temel hedeflerinden biri, yerel yönetimler ve yerel ekonominin farklı sektörlerinden iş insanlarıyla işbirliği yaparak iklim değişikliğine uyum planları oluşturmaktır.
--	--

İtalya

<i>Proje Adı</i>	<i>Kısa Tanım</i>
LIFE URBANGREEN / LIFE17 CCA/IT/000079 Daha İyi İklim Uyumu için Yeşil Alan Yönetimini İyileştirmeye Yönelik Yenilikçi Teknolojik Platform	Projenin genel hedefi, iklim değişikliği ile ilgili mevzuat ve politikaları geliştirmek için araçların tabanını ve hazırlığını oluşturmaktır. LIFE URBANGREEN, özellikle Rimini (İtalya) ve Krakow'da (Polonya) kentsel yeşil alanları iyileştirmeyi hedeflemektedir.
LIFE METRO ADAPT / LIFE17 CCA/IT/000080 METRO ADAPT: Milan Büyükşehir'de İklim Değişikliğine Uyum Stratejilerini Güçlendirmek	Proje, Milan Büyükşehir (CMM) için bölgesel planların belirlenmesinde uyum stratejilerinin ana akımlaştırılmasını hedeflemektedir. Proje ayrıca, taşkın riski ve ısı adalarının olumsuz etkilerini azaltmak için doğa temelli çözümleri destekleyerek, halkın ve yerel inisiyatiflerin iklim değişikliğine uyum konularında farkındalığını artırmayı planlamaktadır.
LIFE Veneto ADAPT / LIFE16 CCA/IT/000090 Orta VENETO Kentlerinin İklim Değişikliğine Uyum için Çok Katmanlı Bölgesel Perspektif Çerçevesinde Ağ Oluşturması	Proje, İtalya'nın Veneto bölgesinde yerel yönetimlerin taşkın gibi iklimle ilişkili olayların olumsuz etkilerine müdahale kapasitelerini artırmayı hedeflemektedir.
LIFE MASTER ADAPT / LIFE15 CCA/IT/000061 İklim Değişikliğine Uyum için Bölgesel ve Yerel Düzeyde Deneyimleri Anaakımlaştırmak	Bugüne kadar kaydedilen ilerlemelerin üzerine inşa edilen LIFE MASTER ADAPT, İtalya'nın Lombardiya ve Sardinya bölgelerinde, iklim değişikliğine uyumla ilgili olarak farklı sektörlerde bölgesel politikaların hedefleme entegrasyonunu optimize edecek ölçeklenebilir metodoloji geliştirmeyi hedeflemektedir.
LIFE DERRIS - DERRIS / LIFE14 CCA/IT/000650: Afet Riski Azaltım Sigortası	Proje, meteorolojik olay risklerinin değerlendirilmesi ve yönetimi için bilgi transferi sağlamaktadır. İtalya'da kentsel uyum sürecine bir bütün olarak katkıda bulunmak

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

	üzere, LIFE DERRIS'in kapsamında sigorta şirketleri, kamu idareleri ve KOBİ'ler hedeflenmektedir.
LIFE PRIMES / LIFE14 CCA/IT/001280 Dirençli Toplumlar Yaratarak Taşkın Risklerini Önlemek	Projenin temel hedefi, erken uyarı ve taşkın riski önleme yöntemlerinde işbirliği yoluyla, daha dirençli toplumlar yaratmaktır.

Macaristan

<i>Proje Adı</i>	<i>Kısa Tanım</i>
LIFE-MICACC / LIFE16 CCA/HU/000115 İklim değişikliğine uyumda entegratör ve koordinatör olarak belediyeler	Projenin temel amacı, iklim değişikliğinden kaynaklanan risklerini azaltarak Macaristan'daki savunmasız belediyelerin iklim direncini artırmaktır. Bu amaçla, sürdürülebilir ekosisteme dayalı su yönetimi yaklaşımlarının yerel yönetimlerin doğal kaynak yönetimi stratejilerine ve arazi kullanımı planlama uygulamasına entegrasyonunu tanıttacak ve teşvik edecektir. Proje aynı zamanda yerel belediyelerin iklim değişikliğine uyum planlaması ve risklerin tanınmasında koordinasyon rolünü güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Polonya

<i>Proje Adı</i>	<i>Kısa Tanım</i>
LIFERADOMKLIMA-PL / LIFE14 CCA/PL/000101 Sürdürülebilir Su Yönetimi Yoluyla Radom Kentsel Alanının İklim Değişikliğine Uyumu	Projenin genel hedefi, meteorolojik olaylara karşı yeşil altyapı demonstrasyon kurulumu yoluyla, Polonya'nın Radom kentini iklim değişikliğine daha dirençli getirmektir.
LIFE Climate CAKE PL / LIFE16 GIC/PL/000031 İklim Politikasının Stratejik Uygulanması için Bilgi Sağlama ve Yayma Sistemi	Bu proje, iklim değişikliği alanında AB'nin politika öncelikleriyle uyumlu olarak, GHG emisyon azaltımı alanında ilgili idarelerin karar süreçlerini desteklemek ve yetkinliklerini artırmak üzere, kapsamlı bilgi paylaşım sistemi geliştirmeyi hedeflemektedir.
LIFE_WZROST_PL / LIFE14 GIC/PL/000008 Sosyal Sorumlu Dönüşüme Dayalı Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulanması	Bu proje, Polonya'da iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma için pratik politikaları desteklemeye ilişkin bilgi yaygınlaştırma kampanyasıdır. Farklı düzeylerde (ulusal, AB ve küresel) eylem gerekliliği hakkında toplumsal farkındalığı artırmayı hedeflemektedir.

Portekiz

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

<i>Proje Adı</i>	<i>Kısa Tanım</i>
LIFE AGUA DE PRATA - AGUA DE PRATA / LIFE17 CCA/PT/000076 İklimsel Isı Dalgaları, Kuraklık ve Aşırı Fırtınalara Karşı Yeşil Kentsel Alanlarda Uyum ve Sulama	Proje, daha önce bir su kemeri kaynağı olan Graça do Divor kuyu ve kaynaklarından gelen suyu sürdürülebilir bir şekilde yeniden kullanarak bölgenin karşılaştığı bazı su kıtlığı sorunlarının üstesinden gelmeyi amaçlamaktadır. Bu yeraltı kaynaklarının kullanılması, sulama için su kaynağının dönüştürülmesine yardımcı olacak ve işlenmiş yüzey suyunda yıllık yaklaşık 120.000 m ³ tasarruf sağlayacaktır. Böylece diğer kullanımlar için su kıtlığı tehdidi azalmış olacaktır.
LIFE-Montado-adapt / LIFE15 CCA/PT/000043 Montado & İklim; Bir Uyum İhtiyacı	Proje, çölleşme ve orman yangınları tehdidi altındaki arazi alanlarının iyileştirilmesi yoluyla iklim değişikliğinin azaltılmasına katkıda bulunacaktır.

Yunanistan

<i>Proje Adı</i>	<i>Kısa Tanım</i>
LIFE ASTI / LIFE17 CCA/GR/000108: Kentsel Uyum Stratejilerinin Geliştirilmesi İçin Kentsel Isı Ada Etkisi Tahmin Sisteminin Uygulanması	Proje hedefi, iyi tasarlanmış sayısal modellere dayalı olarak Selanik ve Roma'da, birkaç kentsel ısı adasını (UHI) tahmin sistemi oluşturmak, uygulamak, test etmek ve doğrulamaktır.
LIFE GrIn / LIFE17 GIC/GR/000029 Kentlerde İklim Yönetişimini Güçlendirmek için Yeşil Altyapıların Kentsel Entegrasyonunu Desteklemek	Bu projenin temel hedefi, kentsel ormanlarda işbirliği planlama ve en iyi uygulamalara dayalı olarak, kentsel yeşil alanların yönetimi, izlenmesi ve değerlendirilmesi için birleşik politika çerçevesi oluşturmaktır.
LIFE Urban Proof / LIFE15 CCA/CY/000086 Kent Belediyelerini İklim Değişikliğine Dirençli Hale Getirmek	Projenin genel hedefi, uyum planları için gereken araçları sağlamak suretiyle, kent belediyelerinin iklim değişikliğine dirençliliğini güçlendirmektir.

2020 LIFE İklim Uyum Çağrısının Temel Politika Alanları:

- İklim değişikliğinin etkilerini sınırlayan/azaltan kentsel uyum ve arazi kullanım planlaması;

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

- ii. Uyum için mavi-yeşil altyapı ve ekosistem temelli yaklaşımların uygulanmasını içeren dirençli altyapı;
- iii. Kuraklığa uğrayan bölgelerde suyun sürdürülebilir yönetimi, taşkın ve kıyı yönetimi;
- iv. Ada ve dağlık alanlar dahil olmak üzere tarım, ormancılık ve turizm sektörlerinin dirençliliği;
- v. AB'nin en uzak bölgelerini desteklemek: özellikle kıyı alanlarında, aşırı derecede hava olaylarına hazır bulunmak.

2.2. Ufuk 2020

Ufuk 2020, Avrupa'nın küresel rekabet gücünü korumayı amaçlayan bir Avrupa 2020 ana girişimi olup İnovasyon Birliği'ni uygulayan finansal araçtır. Avrupa 2020 stratejisinin politika önceliklerini yansıtan Ufuk 2020, 7 yılda yaklaşık 80 milyar Avro'luk fon sağlamasıyla bugüne kadarki en büyük AB Araştırma ve Yenilik Programı olmuştur.

Çevresel araştırma ve inovasyon, "iklim değişikliği, çevre, kaynak verimliliği ve ham maddeler" başlıkları altında Ufuk 2020'nin ağırlık merkezi oluşturulmaktadır. Ufuk 2020'nin amacı, gezegenin doğal kaynaklarının ve ekosistemlerinin sürdürülebilir sınırları içinde artan küresel nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak için, kaynak verimli ve iklim değişikliğine dirençli bir ekonomi ve topluma ulaşmak; doğal kaynakları ve ekosistemleri korumak ve sürdürülebilir bir şekilde yönetmek; ve sürdürülebilir bir hammadde tedariki ve kullanımını sağlamaktır.

Tüm Ufuk 2020 önceliklerine tam olarak entegre edilmiş yatay bir yaklaşım olarak faaliyetler, geniş anlamda sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen ve iklim değişikliğiyle mücadele eden yeni süreçler ve teknolojiler geliştirme yarışında Avrupa'nın liderliğinden yararlanmak için teşvik edilmekte ve desteklenmektedir. Böyle bir yaklaşım, AB'nin kaynak açısından verimli, sürdürülebilir ve rekabetçi bir ekonomi inşa ederken, düşük karbonlu, kaynakları kısıtlı bir dünyada başarılı olmasına yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak, Ufuk 2020 genel bütçesinin en az% 60'ının sürdürülebilir kalkınmayla ilgili olması ve iklime ilişkin harcamaların, kaynak verimliliğini artıran karşılıklı uyumlu tedbirler de dahil olmak üzere bütçenin% 35'ini aşması beklenmektedir.

Ufuk 2020 kapsamında finanse edilmekte olan ve iklim değişikliğine uyum alanında uygulaması devam eden proje örnekleri aşağıda listelenmektedir:

<i>Proje Adı</i>	<i>Kısa Tanım</i>
Değişen Stoklarda İklim Uyum	Bu araştırma projesi, balıkçılık yönetimi bilimi ve sosyo-ekolojik sistem düşüncesi kombinasyonunun, balıkçılığın iklim değişikliğine adaptasyonunu ilerletmek için gerekli

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

	<p>olduğunu savunmaktadır. Bu amaçla, ana hedefler şu şekilde belirlenmiştir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mevcut sürdürülebilir balıkçılık yönetimi için iklim değişikliğinin ortaya çıkardığı yeni zorlukları belirlenmesi ve anlaşılması; ▪ Sosyo-ekolojik bir çerçeve içinde balıkçılık uyumuna yeni bir yaklaşım geliştirilmesi; ▪ Balıkçılık yönetim sistemlerinin adaptasyonu için olası çözümlere ilişkin ampirik kanıtlar sağlanması; ve ▪ Balıkçılık adaptasyonunun bölgesel ve uluslararası uyum politikası gündemlerinin en üstünde yer almasına yardımcı olunması.
İklim Değişikliği altında Üretken, Sürdürülebilir ve Dirençli Ormanlar için Uyarlanabilir Yetiştirme	Proje'nin amacı, iklim değişikliği ve doğal tehlikeler altında ormanın hayatta kalmasını, sağlığını, direncini ve üretkenliğini artırırken, genetik çeşitliliği ve temel ekolojik işlevleri sürdürmek ve rekabetçi bir AB biyo-tabanlı ekonomiyi teşvik etmektir.
Adaptasyon için Enerji Kullanımı	Proje, enerji ve enerji hizmetlerinin iklim değişikliğinin oluşturduğu riske uyum sağlamak için haneler ve endüstriler tarafından nasıl kullanılabilceği anlayışını geliştirecektir. Ülkeler, sektörler, sosyoekonomik koşullar ve gelir grupları arasında enerji kullanımındaki heterojenliğe ilişkin yeni bilgiler sağlamak için ekonomiden verileri ve yöntemleri coğrafya, iklim bilimi ve entegre değerlendirme modellemesi ile entegre eden disiplinler arası ve ölçeklenebilir bir araştırma çerçevesi geliştirecek ve adaptasyona dayalı enerji kullanımının ekonomi, çevre ve refah üzerindeki geniş etkilerini değerlendirecektir.
Yüksek Düzeyli Kentsel Dönüşüm Stratejilerinin Yükseltme ve Tekrarlama Potansiyelinin Maksimize Edilmesi	Proje, kentsel dönüşüm için planlama süreçlerini güçlendirmeyi; enerji, mobilite ve bilgi, iletişim ve teknoloji sektörlerinde yenilikçi teknolojilerin büyük ölçekli tanıtım projelerinin uygulanmasının faydalarını, etki değerlendirmesine dayalı olarak önemli ölçüde iyileştirilmiş çoğaltma ve yükseltme modelleri aracılığıyla pekiştirmeyi; ve yenilikçi iş modelleri ile çözümlerin güvenilirliğini sağlamayı hedeflemektedir.
Değişen İklimde Dayanıklı Gelecek Tabiatlar için Gölet Ekosistemleri	Projenin amacı iklim değişikliği azaltım ve uyumu ile biyoçeşitliliğin korunması için doğa temelli çözümlerin göletlerde uygulanmasını kolaylaştırmak ve biyoçeşitlilik, ekosistemler, sosyal, ekonomik ve politika bilgisi üretip

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

	<p>entegre ederek ve gölet doğa tabanlı çözümlerin uygulanması için kanıta dayalı rehberlik ve araçlar sağlayarak ekosistem hizmetlerini temin etmektir.</p> <p>Sonuç olarak, proje tarafından benimsenen paydaş odaklı yaklaşım, birden fazla ekosistem hizmeti sağlayan ekosistemler olarak gölet tabiatlarını kullanmanın yararları hakkında üretilen bilimsel bilginin, yerel yönetimden AB politikalarına kadar karar verme sürecinde açıkça dikkate alınmasını sağlayacaktır.</p>
Kuruyan Nehir Ağlarında Biyoçeşitlilik, Fonksiyonel Bütünlük ve Ekosistem Hizmetlerinin Sağlanması	<p>Avrupa, Güney Amerika, Çin ve ABD dahil 11 ülkeden 25 uzmandan oluşan multidisipliner bir ekip, AB'nin iklim değişikliğinin, akış rejimlerindeki değişiklikler ve nehir ağları aracılığıyla biyolojik çeşitlilik, ekosistem işlevleri ve ekosistem hizmetleri üzerinde nasıl kademeli etkileri olduğu alanlarında çalışmalar yapacaklardır.</p>
Doğa Temelli Çözümlerle Şehirleri Yeniden Doğallaştırmak İçin Yeni Strateji	<p>Proje, iklim değişikliği azaltım ve uyumu ile verimli su yönetimine odaklanan yeniden doğallaşan şehir planlarının birlikte geliştirilmesini desteklemek için özel bir metodoloji elde etmeyi ve doğa temelli çözümlerin etkili bir şekilde uygulanmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Doğa Tabanlı Çözümler sınıflandırması ve parametrisasyonu ele alınacak ve proje faaliyetlerinin bir parçası olarak karar vermeyi destekleyecek bazı kaynaklar oluşturulacaktır.</p> <p>Küresel bir pazarın ve AB uluslararası işbirliğinin yaratılmasını teşvik etmek; doğa tabanlı çözümler için geniş bir kullanım ve pazar dağıtım prosedürünü devreye almak ve etki tabanlı bir iletişim ve yaygınlaştırma stratejisini uygulamak Proje'nin diğer amaçları arasındadır.</p>
Çoklu Onyıllık İklim Projeksiyonlarının Belirsizliğinin Sınırlandırılması	<p>Proje, doğal ve insan faktörlerinin çoklu on yıllık bölgesel iklim değişikliğini nasıl etkilediğini daha iyi anlayarak iklim bilimi ve ilgili politika oluşturma bilgi boşluklarını doldurmayı amaçlamaktadır. Projenin bulguları, AB'nin uyum ve azaltma stratejisine fayda sağlayacaktır.</p>
Basamaklı İklim Riskleri: Uyum Sağlayan ve Dayanıklı Avrupa Toplumlarına Doğru	<p>Proje, Avrupa istikrarını ve uyumunu etkileyebilecek yollarla, iklim risklerinin coğrafi, sektörel ve zamansal konumlarının ötesine yayıldığı koşulları araştırmaktadır. Temel amacı, AB'nin bu tür basamaklı iklim risklerine uyum sağlamasına ve bunlara yanıt vermesine yardımcı olabilecek politika kaldıraç noktalarını belirlemektir.</p>

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

İklim Değişikliği ve Gelecekteki Deniz Ekosistem Hizmetleri ve Biyoçeşitlilik	Program, ekosistemlerin doğal sermayesini, biyolojik çeşitliliğini ve hizmetlerini korumak için iklim değişikliğine uyum ve azaltım için sosyal ve ekonomik olarak uygulanabilir doğa temelli çözümler sağlamaktadır.
Teknolojik İyileştirme ve Topluluk Temelli Dayanıklılık yoluyla Sürdürülebilir Tarihi Ortamların Bütünsel Yeniden Yapılanması	Proje, bilim adamları ve kültürel miras yöneticileri tarafından kullanılan verilere dayanan bir bilgi çerçevesi geliştirecektir. İklim değişikliğinin tarihi yerler üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkisini ve risklerini anlamaya çalışacaktır. Ayrıca risk yönetimi ve iklim değişikliği uyumunda kullanılan kavramları kültürel miras çabalarıyla ilişkilendirecektir.
Şehirleri Yeniden Doğallaşması için Doğa Tabanlı Çözümler: Yeni İşbirlikçi Modellerle Bilgi Yayma ve Karar Destek Platformu	Kentsel zorlukların ayrıntılı bir haritalamasına ve ilgili doğa temelli çözümlere dayanan Proje, kentsel paydaşları şehirleri yeniden doğallaştırma, yeni iş, finans ve yönetim modelleri geliştirme ve yayma konusunda toplu bir öğrenme sürecine dahil etmek için tamamlayıcı ve etkileşimli modüller geliştirmeyi amaçlamaktadır. Doğa temelli çözüm projeleri için, ayrıca doğa temelli çözüm projelerinin etki değerlendirmesi ve takibi için araçlar sağlar.
İklim ve Suya Dirençlilik, Sürdürülebilir Ekonomik Büyüme, Sağlıklı Vatandaşlar ve Çevre için Yeşil Şehirler	Proje, doğa temelli çözümlerin dünyanın dört bir yanındaki şehirlerin uzun vadeli planlama, geliştirme, işletme ve yönetimine yerleştirilme biçiminde adım adım bir değişim platformu sağlayacaktır.
Tarım Sisteminin İklim Değişikliği ve Dirençliliği: Ekonometrik ve Hesaplamalı Bir Analiz	Proje, Ortak Tarım Politikasının (OTP) iklim değişikliğini nasıl etkilediği konusundaki anlayışı artıracaktır. Tarımsal biyolojik çeşitliliğin, tarımsal ekosistemlerin dayanıklılığına ve iklim değişikliğinin tarım sektörü üzerindeki etkilerinin azaltılmasına katkısını belirlemek için ekonometrik ve hesaplamalı bir analiz kullanacaktır. OTP ödeneğinin 104 milyar EUR'luk önemli bir kısmı, iklim etkisinin azaltılması için kullanılacaktır.
Yeni Algılayıcılara ve Modelleme Araçlarına Dayalı İklim Değişikliği ve Olağanüstü Olaylarla Başa Çıkmak için Tarihi Alanların Geliştirilmiş Dirençliliği ve Sürdürülebilir Yeniden	Proje, oluşturulan iklim ve atmosferik kompozisyonun yanı sıra 1x1 km (tarihi alan) ölçeğine kadar ilgili risk haritalarını ve Kültürel Miras malzemeleri için belirli hasar fonksiyonlarını küçültmek için bir araştırma çerçevesi sunmayı amaçlamaktadır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

İnşası için Karar Destek Sisteminin Geliştirilmesi	
Tarihi Alanların İklimle İlgili ve Diğer Tehlikelere Karşı Dirençliliğinin Geliştirilmesi	Proje, tarihi alanların iklim değişikliğine ve doğal tehlikelere karşı direncini değerlendirmek ve iyileştirmek için bir afet risk yönetimi çerçevesi geliştirecektir.
İklim Değişikliği maliyetlerinin Değerlendirilmesi için Katılımcı Tasarım	Proje boyunca araştırma, ticaret, yatırım ve politika yapıcı topluluklardan son kullanıcılarla birlikte çalışarak, Avrupa'daki iklim değişikliğinin riskleri ve maliyetlerinin gelişmiş bir küçültülmüş değerlendirmesini birlikte tasarlamak ve birlikte sunmak için yenilikçi bir bilim pratiği ve entegre bir yaklaşım geliştirilecektir. Sonuçlara daha kolay erişimi teşvik etmek ve projenin erişimini ve etkisini sağlamak ve büyük uluslararası bilimsel ağlara ve raporlara (IPCC, Climate-ADAPT platformu) katkıda bulunmak amacıyla çok çeşitli yenilikçi iletişim ve yaygınlaştırma faaliyetleri kullanılacaktır.

2.3. Yeşil İklim Fonu

Yeşil İklim Fonu (YİF), gelişmekte olan ülkelerin sera gazı emisyonlarını azaltmalarına ve iklim değişikliğine yanıt verme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olan dünyanın en büyük özel fondur ve 2010 yılında Birleşmiş Milletler (BM) İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (United Nations Framework Convention on Climate Change / UNFCCC) tarafından kurulmuştur.

YİF ilk kaynak seferberliğini 2014 yılında başlatmış ve hızla 10,3 milyar ABD Doları tutarında teminat toplamıştır. Bu fonlar esas olarak gelişmiş ülkelerden, ancak aynı zamanda bazı gelişmekte olan ülke ve bölgeler ile bir şehirden gelmektedir.

Fon, özellikle En Az Gelişmiş Ülkeler, Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri ve Afrika Devletleri olmak üzere, iklim değişikliğinin etkilerine karşı etkilenebilirliği oldukça yüksek olan toplumların ihtiyaçlarına özel önem vermektedir.

YİF düşük emisyonlu ve iklime dirençli kalkınmaya yatırım yapmak için bir iklim finansmanı akışını katalize etmeyi ve iklim değişikliğine olan geleneksel eylem tarzına köklü bir değişiklik getirmeyi hedeflemektedir.

YİF'in inovasyonu, özel finansmanı teşvik etmek için kamu yatırımlarını kullanmak ve düşük emisyonlu, iklime dirençli kalkınma için iklim dostu yatırımın gücünü ortaya çıkarmaktır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Maksimum etkiyi elde etmek için, piyasaları yeni yatırımlara açarak başlangıçtaki finansmanının çarpım etkisiyle fonları katalize etmeyi amaçlamaktadır.

2019'un başından bu yana Afrika, Asya-Pasifik ve Latin Amerika ile Karayipler bölgelerinde iklim değişikliğine uyum ile ilgili finanse edilen projeler aşağıda listelenmiştir:

<i>Proje Adı</i>	<i>Kısa Tanım</i>
Sudan'daki Geleneksel Yağmurla Beslenen Tarım ve Kırsal Sistemler için İklim Değişikliğine Direnç Oluşturmak	Proje, Sudan'daki dokuz eyalette kurak bölgelerdeki mevcut tarımsal-çoban ve göçebe-çoban topluluklar arasında iklim değişikliğine uyum çabalarını desteklemektedir. Genel amacı, entegre bir yaklaşımla gıda üretim sistemlerinin dayanıklılığını artırarak ve iklime dirençli su kaynaklarına erişimi iyileştirerek, kurak arazi ve tarım sistemlerinde, köklü değişikliği teşvik etmektir. Daha dirençli ve sürdürülebilir uygulamalarla geleneksel geçim yollarının devamının desteklenmesini ve en az 200.000 haneye fayda sağlanması hedeflenmektedir.
Hint Okyanusunda Ekosistem Tabanlı Adaptasyon	Programın hedef kitlesi, geçim kaynaklarının bölgenin zengin ekosistemlerine ve doğal kaynaklarına büyük ölçüde bağlı olduğu dört Hint Okyanusu Küçük Ada Gelişmekte Olan Eyaleti'ndeki (SIDS) kıyı ve kırsal alanların en savunmasız nüfuslarıdır. Program kapsamında Ekosistem tabanlı uyum faaliyetleri geliştirilecek ve uygulanacaktır. Sivil toplum kuruluşlarının biyolojik çeşitlilik sıcak noktaları içindeki kritik ekosistemlerin korunmasını desteklemelerini sağlayarak, dört ülkede hem insanların hem de ekosistemlerin direnci artırılabilecektir.
Antigua ve Barbuda'da İnşaat Sektörünün Kasırgalara Dayanıklılığı	Bu proje, iklim bilgi sistemleri ve afet sonrası müdahalelere ek olarak, ülkedeki bina inşaatının dayanıklılığını ele almaktadır. Aşırı iklim olaylarına karşı dayanıklılığı artırmak için kritik kamu hizmeti ve topluluk binalarının iklime dayanıklılığını sağlamayı hedeflemektedir. Proje, aşırı iklim olaylarına erken müdahale etmede iklim bilgi hizmetlerini güçlendirmenin yanı sıra, iklim değişikliğine uyumun inşaat sektörüne ve ilgili mali mekanizmalara yaygınlaştırılmasını da sağlayacaktır.
Güney Zimbabve'de Hassas Tarımsal Geçim	Proje, bölgede gözlemlenen ve öngörülen iklim etkilerinin ele alınmasını ve güney Zimbabve'nin yarı kurak tarımsal

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Kaynaklarının İklim Direncinin Oluşturulması	ekolojik bölgelerindeki küçük çiftçilerin dayanıklılığını artırmayı tasarlamaktadır.
Vietnam'ın Orta Dağlık Bölgeleri ve Güney-Orta Sahil Bölgelerinde Küçük Toprak Sahibi Tarımın İklim Değişikliğinden Kaynaklanan Su Güvensizliğine Karşı Direncinin Güçlendirilmesi	Proje, su tedarikini güvence altına alarak, çiftçilerin iklime dirençli tarımı benimsemelerini destekleyerek ve tarımsal iklim bilgilerine, kredilerine ve pazarlara erişimi güçlendirerek, tarımsal üretime yönelik artan iklim risklerini yönetmek için orta dağlık bölgelerdeki ve güney-orta sahillerdeki savunmasız küçük çiftçileri güçlendirmeyi amaçlamaktadır.
Sri Lanka Knuckles Sıradağları Havzası'nın Kırılğan Nehir Havzalarında, Havza Alanlarında ve Aşağı Havza Yönünde İkamet eden Çiftçilerin ve Tarımsal Plantasyon Topluluklarının İklim Direncinin Güçlendirilmesi	Knuckles / Amban Ganga dağlık bölgeleri ve ovalarındaki temel ekosistemleri iklime uygun hale getirerek ve çiftlik ve arazi yönetimi uygulamalarının dayanıklılığını artırarak, Küçük toprak sahibi mevcut çiftçilerin iklime bağlı sulama ve içme suyu kıtlılığını gidermek için uyarlanabilir kapasitesini güçlendirmeyi amaçlamaktadır.
Entegre Risk Yönetimi Aracılığıyla Mozambik'teki Kadın ve Erkek Çiftçiler için İklim Dirençli Gıda Güvenliğinin Sağlanması	Bu proje, yarı kurak alanlara odaklanarak, çiftçilerin iklime dirençli gıda güvenliğini ve geçim kaynaklarını geliştirmek için toplum temelli bir yaklaşıma benimsemeyi ve hanelerde ve topluluklarda iklim risklerine uyumu arttıracaktır.
Filipinler için Çoklu Etki Temelli Tahmin Etme ve Erken Uyarı Sistemi	Proje, Filipinler'in iklim etkilerine uyum sağlama ve uzun vadeli iklim riskini azaltma ve uyum önlemlerini uygulama becerisini güçlendirecektir. Proje, iklime dirençli kalkınma planlaması ve yatırımı içermektedir.
Lao Demokratik Halk Cumhuriyeti'nde Ekosistem Tabanlı Çözümlerle Kentsel Nüfusun Dayanıklılığının Arttırılması	Proje, barajlar ve beton drenaj sistemleri gibi gri altyapıya olan geleneksel odaklanmaktan uzaklaşarak, Laos kentinde sel kontrolüne alternatif bir yaklaşım test etmeyi amaçlamaktadır. Kentsel alanlarda ekosisteme dayalı adaptasyon uygulanacaktır.
Genişletilmiş Topluluk İklim Değişikliği Projesi	Proje, başarılı olduğu zaten kanıtlanmış olan uyum modellerine dayanarak, sel baskımına meyilli beş ilçede, kadınların liderlik ettiği hanelere öncelik verecek ve toplum öncülüğünde ve cinsiyete duyarlı adaptasyona odaklanacaktır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Mavi Eylem Fonu (BAF): Batı Hint Okyanusunda Yeşil İklim Fonu Ekosistem Temelli Uyum Programı	Bu program, bölgede iklime dirençli kıyı bölgesi yönetimini geliştirmek için sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar) uyum alt projelerini Mavi Eylem Fonu altında bir araya getirecektir.
Zimbabve'de Masvingo ve Rushinga Bölgelerinde Gıda Güvenliği ve Geçim Kaynakları için Entegre İklim Riski Yönetimi	Bu proje, iklim tahminleri ve bilgilerine dayalı olarak ulusal ve topluluk ölçeğinde uyumu güçlendirecektir. Topluma dayalı varlık yaratma ve hava endeksi sigortası ile risk transferi yoluyla gıda güvencesi olmayan hanehalklarının uyum kapasitesini; daha sonra küçük toprak sahibi çiftçilerin iklime dirençli kalkınma kazanımlarını sürdürmek için yatırım kapasitesini arttıracaktır.
Kuraklık Acil Durumlarının Sona Ermesine Doğru: Kenya'nın Kurak ve Yarı-Kurak Meralarında Ekosistem Temelli Uyum	Proje, Kenya'nın yeni anayasası kapsamında yetkilerini devretmiş iki büyük iklim bölgesinde on bir ülkeyi hedeflemektedir. Yetki devri uygulamasının iyileştirilmesi için kapasite ve kurumların oluşturulması, Kenya'nın kurak ve yarı kurak topraklarının iklim direncini artırmak için gerekli görülmekte, kanıta dayalı peyzaj planlamasını geliştirmek için toplulukların ve yerel kurumların uyum kapasitelerini arttırmaya odaklanılmaktadır. İklim verilerine ve bilgilerine erişilebilirliği artırarak ve topluluk temelli küçük ev endüstrilerinin pazarlara ve finansal hizmetlere erişim yeteneğini geliştirilerek yapılacaktır.
Marshall Adaları'nda Su Sektöründe İklim Hassasiyetinin Giderilmesi	Bu proje, Marshall Adaları'nda içme ve hijyen için su kaynaklarının dayanıklılığını arttıracaktır. Hanehalkı ve topluluk yağmur suyu toplama ve depolama yapılarının iyileştirilmesi ve yeraltı suyu kaynaklarının deniz suyu girişinden korunması planlanan müdahaleler arasındadır. Proje aynı zamanda iklim değişikliği risklerini su yönetişimi süreçlerine entegre etmek için ulusal ve alt ulusal kurumların ve kilit paydaşların teknik kapasitelerini güçlendirecektir.
Doğu Timor'da Kırsal Topluluklar ve Onların Fiziksel ve Ekonomik Varlıklarının İklimle bağlı Felaketlerden Korunması	Bu Proje, kurumların iklim risklerini değerlendirme ve yönetme ile yerel altyapı hizmetlerini uygulama, finanse etme ve sürdürme kapasitesini güçlendirecektir. İklim riski bilgilerinin izlenmesi geliştirilecektir. Ayrıca, iklime dirençli bina önlemleri, hassas bölgelerde küçük ölçekli kırsal altyapıyı güçlendirecektir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

İndus Havzasını İklimle Dirençli Tarım ve Su Yönetimi ile Dönüştürülmesi	<p>Proje, en son teknolojiyi devreye sokarak, ülkenin iklim değişikliğinin tarım ve su yönetimi üzerindeki etkilerine uyum sağlamak için ihtiyaç duyduğu bilgileri kullanma kapasitesini geliştirecektir.</p> <p>Ayrıca beceriler, bilgi ve teknoloji geliştirme faaliyetleri yoluyla çiftçilerin iklim direncini artıracak ve sürekli adaptasyon için daha geniş bir olanak sağlayan ortam yaratacaktır.</p>
Butan'da Tarım Sektöründe İklim Direncinin ve Dönüşümsel Değişikliğin Desteklenmesi	<p>Proje, iklime dirençli tarım uygulamalarını teşvik edecek, küçük çiftçileri desteklemek için iklim değişikliği risk verilerini su ve arazi yönetimine entegre edecek ve piyasa erişimini kesintiye uğratan aşırı olaylar sırasında iklim değişikliğine bağlı toprak kaymalarının riskini ve etkisini azaltacaktır.</p>
Ekosistem Temelli Uyum Yaklaşımı ile İklim Değişikliği Altında Tehdit Altında Bulunan Tabiatta Yaşayan Toplulukların Dayanıklılıklarını Artırmak	<p>Bu proje, Namibya'da hedeflenen sekiz tabiat üzerinde iklim direnci oluşturmak için uygun maliyetli ve düşük riskli bir yaklaşım olarak ekosisteme dayalı adaptasyonu kullanacaktır.</p> <p>Ek olarak, biyoçeşitlilik ve ekosistemlerin yerel toplulukların iklim direncini artıran değerli hizmetler sağladığı öncülüne dayanmaktadır.</p> <p>Proje kapsamında iklim değişikliğinin kırılgan kırsal haneler üzerindeki olumsuz sosyo-ekonomik etkilerinin şiddetini azaltmak için gıda ve gelir üretimini desteklemeye devam etmek amacıyla ekosistem bütünlüğü korunacak ve geliştirilecektir. Ayrıca topluluk düzeyindeki uyarlanabilir kapasiteler geliştirilecek, böylece topluluklar doğal kaynakları sürdürülebilir bir şekilde yönetebileceklerdir.</p>
Orman ve Tarım Arazilerinde Ekosisteme dayalı Adaptasyonun Uygulanması yoluyla Orta ve Kuzey Benin'deki Kırsal Toplulukların İklim Direncinin Arttırılması	<p>Projenin amacı, ekosisteme dayalı uyum yaklaşımı kullanarak yerel toplulukların dayanıklılığını artırmak için Orta ve Kuzey Benin'de iklim değişikliği, tarımsal verim azalması ve doğal kaynak bozulmasının olumsuz döngüsünü durdurmaaktır. Bu nedenle, proje kapsamında bozulmuş orman ekosistemlerinin restorasyonu, tarımsal üretkenliğin artırılması ve hükümetler ile toplulukların teknik ve kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesine odaklanılarak, gelecekteki iklim değişikliği etkileri giderilecektir.</p>
Dirençli Kırsal Belize	<p>Proje, Belize'deki küçük toprak sahibi çiftçilerin, ülke için önemli malların tarımsal verimleri üzerinde olumsuz</p>

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

	<p>sonuçları olan iklim değişikliği etkilerine karşı dayanıklılığını arttıracaktır.</p> <p>Özellikle küçük çiftçiler için iklime dayanıklı seçilmiş değer zincirleri (altı sebze, bir meyve ve arıcılık) geliştirilecek ve böylece ekonomik istikrar ve dayanıklılık güçlendirilecektir.</p> <p>Proje ayrıca kritik altyapının rehabilitasyonu yoluyla pazarlara erişimi arttıracaktır.</p>
--	---

Yukarıdaki projelere ek olarak, YİF 2018 yılında Doğu Avrupa'da da bir proje finanse etmiştir:

<i>Proje Adı</i>	<i>Kısa Tanım</i>
Gürcistan'da Çoklu Tehlike Erken Uyarı Sisteminin Ölçeklendirilmesi ve İklim Bilgilerinin Kullanılması	Proje, altyapıyı ve geçim kaynaklarını destekleyerek Gürcistan halkının iklim riskini azaltmayı amaçlamaktadır.

2.4. Uyum Fonu

Uyum Fonu, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne ek Kyoto Protokolü kapsamında kurulmuş ve iklim uyum ve dirençlilik eylemlerine, 2010'dan bu yana 100 uyum projesi ile 720 milyon ABD doları sağlamıştır. Uyum Fonu, gelişmekte olan ülkelerdeki etkilenebilir toplumların iklim değişikliğine uyum sağlamalarına yardım eden proje ve programları finanse etmektedir. Girişimler ülke ihtiyaçları, görüşler ve önceliklere dayanmaktadır.

Uluslararası toplum için, en etkilenebilir ülkelere ve toplumlara yardım etmek, özellikle iklim değişikliğinin, uluslararası gelişme hedeflerine ulaşmak için mevcut olanın ötesinde kaynaklar gerektirmesi nedeniyle, gittikçe artan bir zorluk ve zorunluluktur.

Fon, kısmen hükümetler ve özel donörler, aynı zamanda Protokol'ün Temiz Kalkınma Mekanizması Projeleri kapsamında sağlanan sertifikalı emisyon azaltımları gelirlerinin %2 payıyla finanse edilmektedir.

Uyum Fonu, dokuz değişik sektörde iklim uyum projelerini finanse etmektedir:

- Tarım
- Kıyı Bölgesi Yönetimi
- Afet Riskinin Azaltılması
- Gıda Güvenliği
- Ormanlar
- Kırsal Kalkınma
- Kentsel Gelişim
- Su Yönetimi
- Çoklu Sektör Projeleri

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

2019'un başından günümüze iklim değişikliği alanında finanse edilen projeler aşağıda listelenmiştir:

<i>Proje Adı</i>	<i>Kısa Tanım</i>
Pakistan, Rawalpindi ve Nowshera'daki Sel ve Kuraklıkların neden olduğu Su Kıtlığına karşı Toplum, Yerel ve Ulusal düzeyde Kentsel İklim Değişikliği Direncinin Artırılması	Projenin temel amacı, "Rawalpindi ve Nowshera şehirlerindeki sel ve kuraklıkların neden olduğu su kıtlığına karşı toplum, yerel ve ulusal düzeyde kentsel iklim değişikliği direncini artırmaktır.
Zanzibar'ın Kıyı Topluluklarının İklim Değişikliğine Dayanıklılığının Artırılması	Projenin amacı, Zanzibar'ın iklimden etkilenen bölgelerinde iklime dirençli geçim kaynakları sağlamaya yönelik faaliyetleri geliştirmektir. Bu nedenle, projenin ana hedefi, pratik ve yenilikçi çözümlerle küçük toprak sahibi çiftçilerin iklim değişikliğinin etkileriyle mücadelede kapasitesini oluşturmaktır.
Kongwa Bölgesindeki Tarımsal-Pastoral Topluluklar için İklim Değişikliğine Uyumun Geliştirilmesi	Proje, Kongwa bölgesinde yoksul insanların geçimini iyileştirmek, ekolojik sistemleri eski haline getirmek ve sürdürmek, tarım ve hayvancılık üretimini desteklemek için pratik, uygun maliyetli ve topluluk temelli bir çözümün pilot uygulamasını amaçlamaktadır. Amaç, bölgede yaşayan 320.000'den fazla insanın iklim direncini artırmak, iklim adaptasyonu ve dönüştürülmüş çevresel eylemlere yönelik geçim kaynaklarını iyileştirmektir.
Kongo Nehri Havzasında Yaşayan Savunmasız Topluluklarda İklim Değişikliğine Uyarlanabilir Kapasite Oluşturma	Projenin amacı, gıda güvenliğini, beslenmeyi teşvik ederek ve cinsiyete duyarlı bir yaklaşım kullanarak, iklim değişikliğinin etkilerine karşı kırılganlığı azaltmayı ve hassas toplulukların ve bağlı oldukları ekosistemlerin uyum kapasitelerini güçlendirmektir. Proje, özellikle kadınlar ve yerli gruplar olmak üzere iklim değişikliğinden, yoksulluktan, gıda güvensizliğinden en çok etkilenen ve iklim değişikliği etkileriyle sınırlı ve bunlara karşı savunmasız tarımsal geçim kaynaklarını kullananları hedeflemektedir.
El Salvador, Ahuachapán-Sur'da Kırsal Toplulukların ve Ekosistemlerin İklim Direncinin Artırılması	Projenin ana amacı, San Francisco Menendez Belediyesi'ndeki toplulukların ve üretken ekosistemlerin iklim değişikliği ve iklim değişkenliği nedeniyle kuraklık riski, toprak erozyonu ve ani sellere karşı

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

	savunmasızlığını azaltmaktır. Proje, San Francisco Menendez'deki ekosistemlerin ve kırsal toplulukların iklim değişikliğine uyum sağlama kapasitesini sınırlandırdığı belirlenen ana engelleri ele alarak bu hedefi karşılayacaktır.
Dirençli Gıda Güvenliği ve Geçim Kaynakları için Entegre Risk Yönetimi Stratejileri ve Gelişmiş Pazar Fırsatları ile İklim Değişikliğine Uyum Sağlama	Projenin genel amacı, entegre iklim riski yönetimi stratejilerine ve yapılandırılmış pazar fırsatlarına erişim yoluyla hanelerin iklime uyumunu ve gıda güvenliğini artırmaktır. Bu proje ayrıca bireyin iklim değişikliğine uyum sağlama ve kendine güvenme kapasitesini geliştirmeyi desteklemeyi hedeflemektedir.
Güneydoğu Afrika'da (Madagaskar, Malawi, Mozambik ve Komorlar Birliği) Kentsel İklim Direnci Oluşturma	Proje, çeşitli düzeylerdeki hükümet ve paydaşlarla birlikte çalışarak ve özellikle en marjinalize olmuş ve savunmasız grupların, kavramdan değerlendirmeye kadar tüm aşamalarında güçlü katılımını sağlayarak kentsel iklim direncini güçlendirmeyi hedeflemektedir.
Lao PDR'deki Savunmasız Küçük Kasabaların İklim ve Afet Dayanıklılık Kapasitelerinin Oluşturulması	Bu projenin amacı, Lao PDR'nin orta bölgesindeki doğu-batı ekonomik koridoru boyunca küçük kasabaların iklim direncini oluşturmaktır. Bu, iklime dirençli su altyapısının sağlanması ve iklim değişikliğinin şehir planlamasına dahil edilmesi yoluyla sağlanacaktır.
İklim Hizmetleri (ENANDES) aracılığıyla And Topuluklarının Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi - Şili, Kolombiya ve Peru	Proje, hazırlıklı olma konusunda karar vermek ve politika oluşturmak için bilimsel kanıt olarak inandırıcı, yetkili ve yararlı bilgilerin kullanımını üreterek, ileterek ve değerlendirerek, toplumun ve toplulukların değişen ve çeşitlenen iklime uyum sağlama kapasitesini artırmayı ve Şili, Kolombiya ve Peru'da iklim tehlikelerinden kaynaklanan hasarların azaltılmasını amaçlamaktadır. İklim karşı toplumsal direncin artırılması sadece bilgiyi artırmakla ilgili olmadığı için, ENANDES insan ve altyapı kapasitesinin oluşturulmasına yardımcı olacak ve toplumun iklim ve iklim dışı aktörleri arasında artan koordinasyon yoluyla kurumsal, teknolojik ve kültürel engellerin üstesinden gelmeye çalışacaktır.
Saint Lucia'da Tarımda İklim Değişikliğine ve İklim Hassasiyetlerine Uyum için Direnç Oluşturma	Projenin amacı, iklim değişikliği ve iklim değişkenliği için geliştirilmiş uyarlanabilir kapasiteler aracılığıyla Saint Lucia'nın tarım sektöründe geçim kaynakları güvenliği için dayanıklılık oluşturmaktır. Proje, kırsal çiftlik topluluklarının dayanıklılığını artırmak, çiftlik

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

	üretkenliğini, su ve geçim güvenliğini artırmayı ve doğal tehlikelere, iklim hassasiyetine ve değişime karşı savunmasızlığı azaltmayı hedeflemektedir.
Sierra Leone'de Uyum Stratejisi Olarak Kakao ve Pirinç Sektörlerinde İklim Direncinin Teşvik Edilmesi	Finansmanın amacı kırılganlığı azaltmak ve yerel ve ulusal düzeylerdeki değişkenlik ve ayrıca tarımsal üretimi sürdürmek ve savunmasız yoksul toplulukların gıda güvenliğini ve beslenmesini artırmak için kritik olan doğal kaynaklar dahil olmak üzere iklim değişikliğinin etkilerine yanıt verme kapasitesini artırmaktır.
Tacikistan'daki Küçük Ölçekli Çiftçilerin ve Çobanların İklim Direncini Artırmaya yönelik Entegre bir Peyzaj Yaklaşımı	Proje, Tacikistan'daki kırsal toplulukların iklim direncini geliştirmek için peyzaj yönetimine entegre bir yaklaşım getirmeyi amaçlamaktadır. Projenin faaliyetleri, özellikle iklime en duyarlı nehir havzalarından biri olan Kofirnighan Nehir Havzası'na (KRB) odaklanacaktır.
Bangladeş, Charland'deki İklim Hassas Açık Deniz Küçük Adalar ve Irmakçılar için Adaptasyon Girişimi	Projenin temel amacı, Bangladeş'teki kıyı adalarında ve nehir kenarlarında yaşayan savunmasız toplulukların iklim direncini artırmaktır.
San Cristóbal vilayetinde İklim Direncinin Arttırılması, Dominik Cumhuriyeti Entegre Su Kaynakları Yönetimi ve Kırsal Kalkınma Programı	Programın temel amacı, San Cristóbal Eyaletindeki kırsal toplulukların su kaynakları üzerindeki iklim etkilerine ve risklerine uyum sağlama esnekliğini ve kapasitesini artırmak ve geçim kaynaklarının çeşitlendirilmesine katkıda bulunmaktır. Bu hedefe, su temini ve sanitasyon hizmetlerine erişimin iyileştirilmesi, doğru arazi kullanımı ile uyumlu yeniden ağaçlandırma faaliyetleri ve diğer su kullanımlarını destekleyen entegre yönetim için kurumsal ve topluluk kapasitesi ve koordinasyonun artırılması yoluyla ulaşılabacaktır.

2.5. Yaban Hayatı Koruma Cemiyeti / İklim Uyum Fonu

Yaban Hayatı Koruma Cemiyeti, 2011'den beri toplamda 2,5 milyon ABD Doları olmak üzere, her yıl 50.000 ile 250.000 ABD Doları arasında hibeyi, iklim değişikliğinin etkilerini gidermek ve yenilikçi eylemleri desteklemek üzere, koruma alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarına aktarmaktadır.

Fon, alan ölçeğinde iklim değişikliğine uyum için, bilime dayalı, yaban hayatını ve ekosistemi destekleyen eylemleri sahada uygulayan, bir ila iki yıllık projeleri finanse etmektedir.

Proje teklifleri aşağıdakileri gerçekleştirmeyi hedeflemelidir:

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

- Bireysel türleri korumak yerine ekosistemlerin işlevselliğine odaklanmak,
- Uzun dönemli koruma etkisine yönelik olarak tasarlanmak,
- Alan ölçeğinde etki potansiyeli yaratmak,
- Uyum sonuçlarını genişletmek için, stratejik, hedeflenen iletişim eylemleri kullanmak,
- Çalışmanın esas hedefi veya sonucu olarak, yaban hayatı ve ekosistemler için iklim değişikliğine uyum için tasarlanmak,
- En son bilimsel yöntemlere dayanan koruma amaçları ve eylemleri önermek,
- Araştırma, planlama veya araç geliştirme değil, sahada uygulama yapmak.

Ekosistem Türüne ve İklim Zorluğuna göre Projelerin Haritası:

İklim zorlukları:

O: Hidrolojik Değişiklikler

O: Habitat ve Türler Üzerindeki Etkiler

O: Deniz Seviyesinin Yükselmesi

O: İnsan Müdahaleleri

O: Daha Büyük ve Sıcak Yangınlar

2019 yılı boyunca iklim değişikliği alanında finanse edilen projeler aşağıda listelenmiştir:

Proje Adı	Kısa Tanım
Sahil Gölleri Ortak Girişimi İklim Zorluğu: Hidrolojik Değişiklikler	Bu proje, Kansas'taki Leoti ve Tribune yakınlarındaki 1,150 dönümlük sahilleri restore ederek sulak alan kuşları için kritik yaşam alanı ve daha temiz su beslemesi sağlamayı hedeflemektedir.
Doğayı Koruma, Nevada İklim Zorluğu: Hidrolojik Değişiklikler	Bu proje, bir vaha ağı boyunca 270 dönümün üzerinde 10.000 yerli nehir kenarı ağacı dikmeyi amaçlamaktadır. Gelişmiş ve daha dayanıklı nehir kenarı habitatı, yaban hayatı türlerinin, özellikle de kuşların, artan sıcaklıklara ve nem stresine daha iyi uyum sağlamasına olanak tanıyacaktır.
Point Blue Koruma Bilimi İklim Zorluğu: Hidrolojik Değişiklikler	Bu proje, Marin ve Sonoma ilçelerindeki altı dönümlük mera arazisinde nehir kıyısı restorasyonunu geliştirmek için bölgede halihazırda daha sıcak ve daha kuru koşullar yaşayan referans nehir kenarı ekosistemlerinden elde

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

	edilen mikorizal inokülayı kullanan yenilikçi bir aşılama destekli restorasyon tekniği uygulayacaktır.
Makauwahi Mağarası Koruma Alanı İklim Zorluğu: Yükselen Denizler	Bu proje, bitki restorasyonlarını daha yüksek bitişik alanlara genişletmeyi, yakın zamanda restore edilmiş alanların iklim zorluklarına dayanma yeteneğini artırmayı ve nesli tükenmekte olan su kuşları, omurgasızlar ve iç kesimlerdeki bitki türleri için ek tatlı su ve acı sulak alanlar yaratmayı amaçlamaktadır.
Büyük Peyzaj Koruma Merkezi İklim Zorluğu: Daha Büyük ve Daha Sıcak Yangınlar	Bu proje, küçük Rocky Dağları'nda ponderosa çam ormanlarını restore ederek ve uyarlanabilir yönetim teknikleri (orman inceltme ve izleme gibi) uygulayarak orman direncini artırmayı ve karbon yutak kapasitesini korumayı amaçlamaktadır.
Gölkıyısı Doğal Kaynak Ortaklığı İklim Sorunu: Habitat ve Türler Üzerindeki Etkiler	Bu proje, ormanlık habitat bağlantısını arttırma, Michigan Gölü geçiş yolu boyunca göçmen kuşlar için ısınma koşullarına karşı savunmasız yaşam alanlarını destekleme ve soğuk su akıntılarının giderek arttığı nehir kıyısındaki alanlarda gölgeyi koruma hedefleriyle göl kıyısı bölgesindeki önemli koruma alanlarına çeşitli ağaç türlerinin yerleştirmesine odaklanacaktır.
Doğa Koruma, Merkezi Appalaş Bölgesi İklim Sorunu: Habitat ve Türler Üzerindeki Etkiler	Bu proje, mevcut orman bloklarını birbirine bağlayarak ladin bağımlı türlerin yaban hayatının hareket etmesi ve peyzajdaki kırmızı ladin gen akışı için fırsatlar yaratacaktır.
Ulusal Audubon Topluluğu, New York İklim Mücadelesi: Yükselen Denizler	Bu projede, 160 dönümlük tuzlu bataklık habitatını geliştirmek için, ince tabaka çökeltme ve doğal tuz bataklık bitki örtüsü uygulanacaktır. Idlewild Park'ta uygulanan tuz bataklığı restorasyonu, giderek yaygınlaşan büyük fırtına olayları sırasında sel potansiyelini azaltarak, / kronik sele eğilimli bölgelere fayda sağlayacaktır.
Doğa Koruma, New Mexico İklim Zorluğu: Daha Büyük ve Daha Sıcak Yangınlar	Gelecekteki ormanları değişen bir iklime uyumlu hale getirmek için bu projede, destekli bir menzil genişletme stratejisi uygulanacaktır. Projede , ağaçlar veya peyzaj boyunca kümeler oluşturarak yangın tekrar ortaya çıktığında yüksek şiddette olaylara daha az eğilimli bir açıklık ve yama düzeni oluşturacaktır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Doğa Koruma, Colorado İklim Zorluğu: Daha Büyük ve Daha Sıcak Yangınlar	Bu proje ile, kritik yaban hayatı habitatını korumak için, ciddi şekilde yanmış alanları yeniden ağaçlandırılacak ve orman inceltme ve öngörülen yakma uygulanacaktır.
County Gölü Orman Koruma Alanları Koruma Vakfı İklim Zorluğu: Hidrolojik Değişiklikler	Proje ekibi, bölgesel bir tohum tedarik protokolü geliştirerek ve konferanslarda bölgesel ve ulusal çalıştaylar düzenleyerek, tohum kaynağı konusundaki mevcut bilim ile sahada uygulama arasındaki boşluğu dolduracaktır.
Güneybatı Michigan Arazi Koruma İklim Zorluğu: Habitat ve Türler Üzerindeki Etkiler	Bu proje ile, gerilim bölgesinin kenarında 111 dönümlük bozulmuş orman topluluğunu, aralığın kuzey ucundaki güney ağaç türleri ile yeniden ağaçlandırılacaktır. Ayrıca proje ekibi, menzilin kuzey ucundaki 76 dönümlük güney ormanının yanı sıra 134 dönümlük kıyı orman topluluğunun dayanıklılığını da sağlayacaktır.
Scott Nehri Havza Konseyi İklim Zorluğu: Daha Büyük ve Daha Sıcak Yangınlar	proje, yakıtları ve orman meşçeresini yönetme planlarının ekolojik faydalarını hızlandırmak, kritik ekolojik habitatlara sığınak ve göç koridorları sağlamak ve birden fazla türün iklim değişikliğine uyum sağlamasını amaçlamaktadır.

2.6. Nordik Kalkınma Fonu

Nordik Kalkınma Fonu (NKF), Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç ve İsveç'i kapsayan beş Nordik ülkenin ortak kalkınma finansman kurumudur. NKF Kasım 1988'de kurulmuş ve Şubat 1989'da faaliyete başlamıştır. NKF faaliyetlerinin amacı, öncelikle düşük gelirli ülkelerde, iklim değişikliğiyle mücadele yatırımlarını kolaylaştırmaktır.

NKF genellikle ikili, çok taraflı ve diğer kalkınma kurumlarıyla işbirliği projelerini finanse etmektedir. Faaliyetler, Nordik ülkelerin, iklim değişikliği ve kalkınma alanlarındaki önceliklerini yansıtmaktadır. NKF hibe, kredi, menkul kıymet ve bunların bileşkesini, finansman aracı olarak esnek biçimde kullanmaktadır.

NKF'nin sermayesi, beş Nordik ülkenin kalkınma işbirliği bütçelerinden sağlanmaktadır. Nordik ülkeler tarafından taahhüt edilmiş ve ödenmiş ilk sermaye yaklaşık 1 milyar Avro'ya eşdeğerdir.

İklim değişikliğine uyum önlemleri, NKF üye ülkelerinin iklim değişikliğine bağlı, deniz yükselmesi ve olağanüstü meteorolojik koşullar olduğu kadar sağlık ve gıda güvenliği dahil olmak üzere, afetlere yanıt verme imkanlarını güçlendirmek için geniş bir çalışma aralığını da kapsamaktadır. İklim değişikliğinin olumsuz etkilerini ele alan uyum önlemleri, geleneksel baş

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

etme mekanizmaları ve eylemlerinin güçlendirilmesini, araştırma ve planlama ile sektörlerin, coğrafi alanların ve projelerin iklim dirençliliğini de içermektedir.

İklim değişikliği azaltım önlemleri, enerji verimliliğinin iyileştirilmesi, yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının artırılması, karbon giderimi, sürdürülebilir ulaşım girişimleri, güçlendirilmiş atık yönetimi ve atıksu arıtımı yoluyla sera gazı emisyonlarının azaltılmasını hedeflemektedir.

NKF, Afrika, Asya ve Latin Amerika'daki düşük gelirli ülkelerde çok taraflı ve iki taraflı kalkınma işbirlikleri ve hibe finansmanı yoluyla, iklim değişikliği azaltımını ele alan, iklim değişikliğine uyumu destekleyen, altyapı, doğal kaynaklar ve kapasite geliştirmeye ilişkin projeleri desteklemektedir.

NKF, özellikle Afrika, Asya, Latin Amerika ve birçok bölgede uygulanan projeleri destekler:

Birden çok bölgede iklim değişikliği alanında finanse edilen projeler aşağıda listelenmiştir:

<i>Proje Adı</i>	<i>Kısa Tanım</i>
İklim Direnci için Özel Pazarlar, 2020	Özel sektör tarafından sağlanan iklim dayanıklılığı çözümlerini daha iyi anlamak için kalkınma kurumlarının ilk girişimidir. Çalışma ulusal pazarları şekillendiren liderleri belirleyerek ve ürünleri, hizmetleri, araçları ve süreçleri öne çıkararak, tarım ve ulaşım üzerine odaklanır ve iklim direnci ile ilgili mevcut en iyi uygulamaları ve fırsatları inceler.
İklim Direnci ve Uyum Finansmanı ve Teknoloji Transfer İmkânı, 2018	İklim değişikliğine uyum ve iklim direnci için teknolojilerin ve çözümlerin kullanılabilirliğini küresel olarak genişletmeye adanmış ilk ticari yatırım aracıdır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

İklim Yatırımcısı, 2018	Afrika, Asya ve Latin Amerika'da yenilenebilir enerji altyapı projeleri sağlamakla yetkilendirilmiş "yaşam boyu" finansman tesisidir. Temel amacı ise, gelişmekte olan ülkelerdeki karlı ve sürdürülebilir yenilenebilir enerji projelerini finanse ederek küresel iklim değişikliğini azaltma çabalarına önemli ölçüde katkıda bulunmaktır.
İklim Direnci ve Uyum Finansmanı ve Teknoloji Transfer İmkânı, 2017	Amaç, iklim değişikliğinin fiziksel risklerini ve etkilerini değerlendirmeye ve yönetmeye yardımcı olan ürünler ve çözümler geliştiren ve üreten özel şirketlerde çeşitlendirilmiş bir yatırım portföyü oluşturmaktır. İki tür şirkete yatırım yapmayı hedefleyecektir: dayanıklılık istihbarat şirketleri ve dayanıklılık ürünleri ve hizmetleri şirketleri.
İskandinav İklim Tesisi (İİT), 2017	Gelişmekte olan ülkelerdeki erken aşama iklim değişikliği projelerini finanse etmek için 2009 yılında kurulmuş bir mücadele fonudur. İİT, test edilmiş, uygulanabilirliği kanıtlanmış ve ölçeklendirilmeye ve kopyalanmaya hazır yenilikçi iş konseptlerinden oluşan bir portföy oluşturmayı amaçlamaktadır. Nordik Kalkınma Fonu (NKF) tarafından finanse edilir ve yönetilir.
Latin Amerika, Afrika ve Asya'da İklim Dayanıklılığı Pazarı, 2015	Bu proje, her biri Latin Amerika, Afrika ve Asya'da olmak üzere üç büyük gelişmekte olan ülkede iki ana sektörde iklim direnci pazarının değerlendirilmesini destekleyecektir.
Sosyal Analiz ve Uyum, 2013	Proje, pratik örnekler yayınlayarak, gelişmekte olan ülkelerde iklim değişikliğine karşı etkili ve eşitlikçi yanıtların tasarlanmasında sosyal analizin rolünü göstermeyi amaçlamaktadır.
İskandinav İklim Tesisi (İİT), 2010	İskandinav ülkeleri ile NKF'nin ortak ülkeleri arasında iklim değişikliğine uyum ve azaltım konusunda ortaklıklar kurmayı amaçlamaktadır.

3. ULUSAL ve YEREL DÜZEYDEKİ HİBE PROGRAMLARI ve MEKANİZMALARI

Proje'nin Eylem Tanımı'nda, ulusal ve yerel düzeyde benzer hedef kitleler için devam eden hibe programı ya da mekanizmalarına dair araştırma yapılması hedeflenmiştir. Fakat, şu anda Türkiye'de benzer hedef kitleler için ulusal ve yerel düzeyde devam eden hibe programı ya da mekanizması bulunmaması dolayısıyla, aşağıda 2000'li yıllardan bu yana Türkiye'de yapılan hibe programları ve mekanizmaları özetlenmiştir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

3.1. Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi

Binyıl Kalkınma Hedefleri Fonu tarafından finanse edilen bu Proje, Ekim 2007 ile Şubat 2012 arasında yürütülmüştür.

Ortak Program, İklim Değişikliğine Uyum'u (İDU), Türkiye'nin kalkınma hedefleri çerçevesinde ulusal, bölgesel ve yerel politikalara entegre etmeyi hedeflemiştir. Bunu yapmak ve İDU'yu ele alan ulusal stratejiler geliştirmek ve ülkedeki kırsal ve kıyı gelişimindeki iklim değişikliği riskleri ile ilgili yönetim kapasitesini geliştirmek için program üç sütun üzerinde yapılandırılmıştır:

- Politika düzeyi (etkili İDU politikaları için ulusal kapasitelerin güçlendirilmesi/geliştirilmesi, yeni politika ve stratejilerin geliştirilmesi),
- Bilimsel düzey (en uygun teknoloji ve verilerin kullanılarak, İDU araçlarının kurulmasıyla kapasitelerin güçlendirilmesi/geliştirilmesi ve toplumun tüm düzeylerinde bilginin erişilebilir olması),
- Uygulama düzeyi (kapasitenin, İDU uygulamalarını fiili olarak yerelden merkezi düzeye işletmek ve süreci sosyo-ekonomik ve çevresel yönlerden izlemek ve değerlendirmek üzere güçlendirilmesi/geliştirilmesi).

Bunlar, dört özel sonuç ile desteklenmektedir:

- Sonuç 1: İklim değişikliğine uyumun, Türkiye'nin kalkınma planlarında ana akımlaştırılması,
- Sonuç 2: Afetler dahil olmak üzere, iklim risklerinin yönetimi için kurumsal kapasitenin geliştirilmesi,
- Sonuç 3: Seyhan Nehir Havzası'nda toplum temelli uyum için kapasitesinin geliştirilmesi,
- Sonuç 4: İklim değişikliğine uyumun, Türkiye'deki BM program çerçevesinde ana akımlaştırılması.

Sonuç 3 kapsamındaki başlıca başarılarından birisi, Seyhan Nehir Havzası'nda 18 pilot projenin uygulanmasıdır. Politika düzeyinde ise Ortak Program, Ulusal İDU Stratejisi'nin hazırlanmasını desteklemiştir.

Bu Proje'nin sonucunda, toplum temelli uyum programı (Sonuç 3), benzer girişimler için model olarak tanınmıştır.

3.2. İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Güçlendirilmesi Projesi

Proje, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortaklaşa finanse edilmiş, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile birlikte müşavir firma tarafından Temmuz 2017 ve Şubat 2020 arasında yürütülmüştür. Projenin kapsamında, 37 hibe projesini içeren ve üniversiteler, STK'lar, yerel

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

yönetimler ve belediyeler gibi paydaşların katılmasını sağlayan “Türkiye'de İklim Değişikliği Alanında Kapasitenin Geliştirilmesi Hibe Programı (İklimİN)” yönetilmiş ve izlenmiştir.

İklimİN'in genel hedefi, insan kaynaklı sera gazı emisyonlarını (GHG) azaltarak, bilimsel kanıtlara uygun biçimde, iklim değişikliğini azaltmaya yönelik küresel çabalara katkıda bulunmaktır. Genel hedefle uyumlu olarak, projenin özel hedefi ise, iklim değişikliği alanında ortak çabalar bakımından halkın farkındalığını ve paydaşların kapasitesini artırmaktır. İklimİN'in iki önceliği vardır:

- i) iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması,
- ii) iklim değişikliğine uyum.

Bu öncelikler doğrultusunda yürütölen hibe programı kapsamında:

- 3,5 Milyon Avro'ya yakın hibe ile, 27 ilde, süresi 10 ay ile 24 ay arasında değişen, 37 hibe projesi yürütölmüştür.
- İki gruptan (lot) oluşun programda;
  - 1. Grup kapsamında üniversiteler, yerel kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları tarafından 24 proje hayata geçirilmiştir.
  - 2. Grup kapsamında yer alan daha büyük ölçekli 13 proje ise büyükşehir belediyeleri tarafından uygulanmıştır. Söz konusu büyükşehir belediyeleri projeleriyle, İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Gaziantep, Kocaeli, Mersin, Hatay, Samsun, Denizli, Tekirdağ, Muğla ve Trabzon'da, Türkiye nüfusunun yarısını oluşturun toplam 39 milyonluk nüfusa ulaşmıştır.
- 37 hibe projesinin yürütücöleri 13 büyükşehir belediyesi, 11 üniversite, 4 STK ve 9 yerel belediye/kamu kurumu olmuştur.
- 37 projenin coğrafi dağılımı ise 11 proje Marmara, 9 proje İç Anadolu, 6 proje Ege, 6 proje Akdeniz, 3 proje Karadeniz ve 3 proje Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri şeklindedir.
- 37 hibe projesinin 23'ünde ortaklık mevcut olup, 3 tanesi ise uluslararası ortaklı olarak yürütölmüştür.
- Ortaklıklar belediye-STK, belediye-üniversite, üniversite-STK gibi işbirlikleri şeklinde olup, 4'ünde lider olmak üzere, hibe projelerinde 17 STK yer almıştır.
- Projeler iklim değişikliği alanında çok çeşitli konularda çalışmıştır. Bir bölümü araştırma, strateji/eylem planı gibi çalışmalara yönelirken, diğer bir bölümü ise pilot uygulamalara yer vermiştir. Enerji, tarım, eğitim, kentler gibi birçok alanda çalışma gerçekleştirilmiştir.
- Edinilen tecrübelerin aktarımı ve iyi uygulamaların teşviki amacıyla Hibe Projeleri Kataloğu hazırlanmıştır.

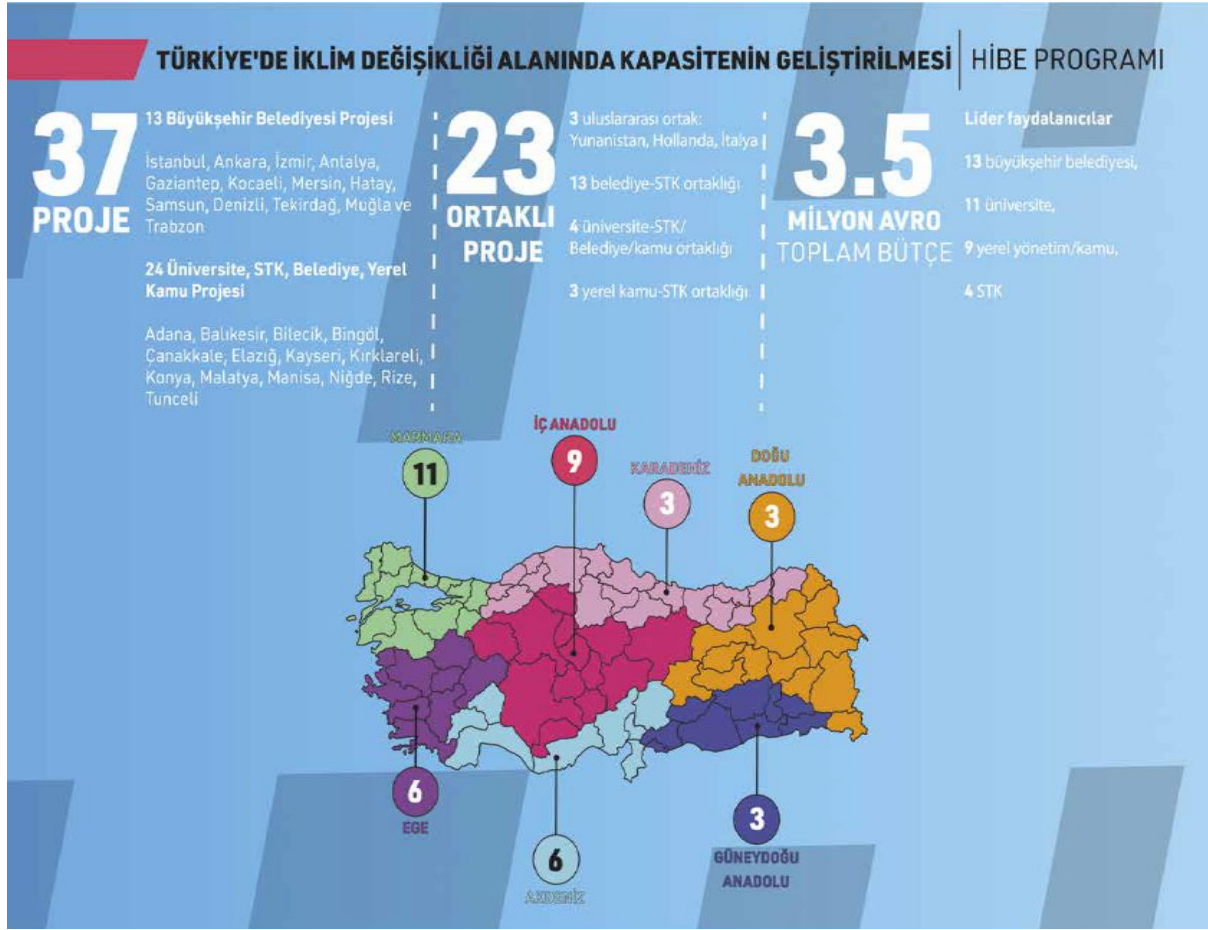
Bu hibe projeleri, teknik destek projeleri ve yararlanıcılarının, hızlı yerel çözümler getiren acil eylem noktalarına hizmet etmiştir. Buna ek olarak, sorunun sürdürülebilir şekilde azaltılması için sinerjiler ve iş birlikleri teşvik edilmiştir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Hibe Projelerine İlişkin Sayısal Veriler:

Farkındalık Artırma Faaliyetleri	: 539
Pilot Saha Uygulamaları	: 229
Araştırma ve Veri Toplama Çalışmaları	: 265
Toplam Eğitim, Çalıştay, Çalışma Ziyareti	: 305
Farkındalık Artırma Faaliyetleri ile Ulaşılan Kişi	: 688.000
Eğitim vb. Faaliyetlerle Ulaşılan Kişi	: 26.272
Üretilen Toplam Video	: 115
Üretilen Toplam Broşür	: 85.602
Üretilen Diğer Görünürlük Materyallerinin	: 88.789

Yürütülen hibe projelerinden bazı örnekler aşağıda yer almaktadır:

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevre ve İklim Eylemi
Sektör Operasyonel Programı

32

İklim uyum

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Sürdürülebilir Eğitim Modeli ile Niğe İlindeki Lise Öğrencilerinin İklim Değişikliği Mücadelesi için Bilgi Kapasitesi ve Farkındalığının Arttırılması Projesi

Proje kapsamında Niğe'de faaliyet gösteren liselerde uygulanmak üzere iklim değişikliği ile mücadeleyi ve iklim değişikliğine uyumu teşvik etmek yaklaşımı ile hazırlanan ve sera gazları, iklim değişikliği, küresel ısınma, zorunlu göçler vb. başlıkları içeren sürdürülebilir bir eğitim modeli oluşturulması ve öğrencilerin bilgi kapasitelerinin artırılması hedeflenmiştir.

Bu hedefler doğrultusunda;

- Sera gazları, iklim değişikliği, küresel ısınma, zorunlu göçler, gıda gibi konuları içeren eğitim içerikleri ve veri toplama araçları hazırlanmış,
- Lise öğrencilerinin iklim değişikliği ile mücadele ve uyum konularında bilgilendirmeye yönelik sürdürülebilir bir eğitim modeli oluşturulmuş,
- Ön sınavlara tabii tutulan üç farklı lisenin ikinci sınıf öğrencileri eğitilmiş,
- Eğitilen öğrenciler son sınavlara göre değerlendirilmiş ve yüksek başarı sağlayan öğrencilere sunum becerilerini geliştirmek üzere eğitimler sağlanmış,
- Yüksek başarı sağlayan öğrencilerin altı farklı lisede öğrenim gören ikinci sınıf öğrencilerini eğitmesi sağlanmış,
- Eğitilen öğrencilerin azaltım ve adaptasyona yönelik projelerinin sonuçları il müdürlüğüne bildirilmiştir.

Oluşturulan sürdürülebilir eğitim modeli sayesinde, öğrencilerin birbirleriyle doğrudan ve dolaylı etkileşimleri sağlanmıştır. Lise öğrencileri ve veliler arasında iklim değişikliğine ilişkin farkındalık artırılmıştır. Söz konusu eğitimler öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin çevreye duyarlılıklarını teşvik ederek, iklim değişikliği ile ilgili gelecekte yapılacak çalışmaların önünü açmış ve gençlere ilgili alanda kariyer olanaklarını düşünmelerine sebep olmuştur.

İstanbul'da İklim Değişikliği Farkındalığının ve Çalışmalarının Geliştirilmesi Projesi

“İstanbul'un yaşam kalitesi yüksek ve saygın bir dünya kenti olmasını sağlamak” vizyonu ile yürütülen proje süresince, İstanbul'da sera gazı emisyonlarının azaltılması, yerel yönetimlerin işbirliğinin geliştirilmesi ve iklim değişikliği ile mücadele ve uyuma ilişkin teknik kapasitenin artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmüştür.

Bu kapsamda;

- İstanbul Büyükşehir Belediyesi birim ve iştiraklerine, ilçe belediyelerine, Marmara Bölgesi'ndeki belediyeler ile birim ve iştiraklerine, sivil toplum kuruluşlarına ve vatandaşlara yönelik ayrı ayrı eğitim programları düzenlenmiş,
- Yerel Düzeyde İklim Değişikliği ile Mücadele, Uluslararası İklim Değişikliği Müzakereleri ve Türkiye'nin konumu, Taraflar Konferansı 23 İklim Zirvesi, karbon yönetimi ve sera gazı azaltımı vb. konularda 6 ayrı sertifikalı eğitim programı gerçekleştirilmiş,

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

- Kadınlar için, ev atıklarının ayrıştırılmasından enerji verimliliğine, israfın önlenmesinden çocukların çevre dostu bilinciyle yetiştirilmesine kadar çok sayıda başlık içeren özel bir eğitim programı düzenlenmiş,
- Toplantı ve çalıştaylar düzenlenerek farklı sektörlerden değerli uzmanların önerileri toplanarak, gelecek yıllarda sera gazı emisyonlarını azaltacak ve İstanbul'un değişen iklime uyum kapasitesini güçlendirecek somut eylemleri içeren İstanbul İklim Değişikliği Eylem Planı hazırlanmıştır.

İstanbul İklim Değişikliği Eylem Planı için veri sağlamak amacıyla düzenlenen toplantılarda; su kaynakları yönetimi, kamu altyapısı, binalar, enerji üretimi ve dağıtımı, arazi kullanımı, ormancılık, biyoçeşitlilik ve tarım, sanayi, ulaştırma ve lojistik, halk sağlığı, turizm, ticaret ve sosyo-kültürel yapı konularında geniş kapsamlı yuvarlak masa toplantıları yapılmıştır.

İlgili sektörlerde konularında uzman kişiler kendi sektörleriyle ilgili emisyon azaltım ve iklim değişikliğine uyum önerilerini tartışmıştır. Böylelikle iklim değişikliği ile mücadele ve uyum hedeflerini içeren ve yedi iş paketinden oluşan "İstanbul İklim Değişikliği Eylem Planı" tamamlanmıştır.

Büyükşehirler için İklim Değişikliği Uyum ve Azaltma Oyunu Projesi

İTÜ TEGAM grubu çabalarıyla hazırlanan "CAMAPOLI-Büyük Şehirler için İklim Değişikliği Uyum ve Azaltma Oyunu Projesi" ile lise ve üniversite öğrencileri arasında iklim değişikliğinin sonuçları ve uyumun önemine ilişkin farkındalığın artırılması hedeflenmiştir.

Bu hedef doğrultusunda;

- Tüm dünyadan iklim değişikliğine ilişkin hassas vaka (aşırı hava olayları, kuraklık, sel, vb.) ve çözümlerine ilişkin bilgiler toplanmış,
- İklim değişikliğinin etkilerini en aza indirmek amacıyla yapılabilecek faaliyetler belirlenerek oyun için alt yapı hazırlanmış,
- İTÜ Endüstri Mühendisliği Bölümü öğretim görevlileri, İTÜ Avrasya Yerbilimleri Enstitüsü hocaları ve tasarım, çizim ve yazılım üzerine yüksek lisans yapan öğrencileri içeren bir ekip oluşturulmuş,
- Lise ve üniversite öğrencileri hedeflenerek gençlere temiz bir çevre yaratmayı, neden sonuç ilişkileri kullanan görsel bir eğlence ile öğreten bir oyun geliştirilmiştir.

Ücretsiz bir şekilde indirilebilen CAMAPOLI ile genç nesillerin iklim değişikliğine ilişkin bilgi edinmesi, başarılı azaltım ve uyum çalışmaları hakkında bilgi sahibi olması sağlanmaktadır.

Spor Tesislerinde Yeşil Enerjinin Kullanımı ve Yaygınlaştırılması Projesi

Proje kapsamında yeni nesil spor tesislerinde yenilenebilir enerji ve verimlilik sistemlerinin kullanımının yaygınlaştırılması, bu sayede enerji giderlerinin düşürülmesi ve iklim değişikliği ile mücadeleye katkıda bulunulması hedeflenmiştir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Bu kapsamda;

- Ankara Çayyolu'nda yer alan Kuşcağız Aile ve Yaşam Merkezi'nin altyapısı yenilenebilir enerji uygulamalarına yönelik olarak düzenlenmiş,
- Bina üzerine güneş enerjisi panelleri yerleştirilerek solar sistem kurulmuş ve tesisin enerji sistemine entegre edilmiş,
- Vatandaşlara ve öğrencilere, karbon salımı azaltımına yönelik eğitimler verilmiş,
- Geri dönüşüm kültürünü yaygınlaştırmak amacıyla, önceden belirlenen noktalara doğa dostu çöp kutuları ve geri dönüşüm konteynırları yerleştirilmiştir.

Tesisin çatısı üzerine kurulan güneş enerjisi santrali sayesinde elektrik enerjisi üretilmektedir. Kendi enerjisini üreten tesis, enerjiyi verimli bir şekilde kullanmaya devam etmekte; bununla birlikte, enerji takip sistemi ve verimlilik sistemiyle, tesise ait elektrik, su, jeneratör, karbon salımı miktarı gibi veriler takip edilmektedir.

Trakya Bölgesi'nde İklim Değişikliği ile Mücadele ve Adaptasyonu için Kapasite Artırımı Projesi

Proje kapsamında, bölge için yapılan iklim değişikliği projeksiyonları çerçevesinde; bölgesel ve ulusal kalkınma planları ile uyumlu, sürdürülebilirliği teşvik eden bir anlayışla arazi ve su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı, tarımsal üretimin devamlılığı ve taşkın risk ve zararlarının önlenmesi için paydaşlarının kapasitelerinin artırılması amaçlanmıştır.

Bu doğrultuda;

- Trakya Bölgesi'nde oluşabilecek değişik senaryolar göz önüne alınarak kısa, orta ve uzun vadeli iklim değişikliği modelleme çalışması yapılmış,
- Sürdürülebilir arazi kullanım stratejilerine ilişkin araştırmalar yapılmış,
- İklim değişikliğinin su kalitesi ve miktarı üzerindeki etkileri belirlenmiş ve bu etkilerle mücadeleyi kolaylaştıracak tedbirlerin alınmasına yönelik çalışmalar yürütülmüş,
- İklim değişikliklerinin, arazi kullanım değişikliği ile birlikte su kaynaklarına bölgede yaygın olarak tarımı yapılan ürünlerin (ayçiçeği ve buğday) verimine ve kuraklık sel gibi iklim olaylarına etkisi modellenmiş,
- Aşırı iklim olayların sebebiyet vereceği zararlarla mücadeleye yönelik stratejiler geliştirilmiş,
- Akademisyenler, yerel yönetim temsilcileri, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri ve STK'ların katılımıyla İklim Değişikliği İzleme, Mücadele ve Adaptasyon Platformu kurulmuştur.

Proje faaliyetleri kapsamında kurulan "İzleme, Mücadele ve Adaptasyon Platformu" çalışmalarını sürdürmeye devam etmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Değişen İklimde Tarım Sektöründe Kadın İşgücünün Farkındalığının Geliştirilmesi Projesi

Proje ile iklim değişikliğinden en fazla etkilenecek grupların başında gelen tarımda çalışan kadınların, iklim değişikliği konusunda bilgilendirilmeleri, iklim değişikliğinin doğuracağı risklere karşı hazırlıklı hale getirilmeleri hedeflenmiştir.

Bu hedefler doğrultusunda;

- Türkiye’de tarım sektöründe en fazla kadın işçiyi bünyesinde barındıran illerin başında gelen Rize ve Çanakkale’de iklim değişikliği ile mücadele temalı eğitimler ve toplantılar düzenlenmiş,
- İklim değişikliğinin tarım sektöründe yaratacağı risklerin belirlenmesine yönelik araştırmalar gerçekleştirilmiş, ilgili veriler ışığında sunumlar ve eğitimler hazırlanmış,
- Rize ve Çanakkale’de gerçekleştirilen toplam 5 farkındalık toplantısı ile yaklaşık olarak 800 kadın tarım işçisine bilgilendirme yapılmış,
- İlgili konularda hazırlanan dijital kitap ve kısa videolar sosyal medya aracılığıyla ülke genelinde yaygınlaştırılmıştır.

Proje faaliyetleri ile kadın tarım işçilerinin iklim değişikliğine ilişkin farkındalıkları artırılırken, yerel yönetimler ve üniversite iş birliğinin başarılı bir örneği hayata geçirilmiştir.

Antalya’nın Deniz ve Kıyılarının İklim Değişikliğine Adaptasyonu Projesi

Proje kapsamında iklim değişikliğinin etkilerine karşı ülkemizin risk altındaki alanlarından biri olan Akdeniz Havzası’nda ve bölgedeki kıyı alanlarında iklim değişikliğinin oluşturduğu riskleri değerlendirmek ve mücadele stratejileri geliştirmek hedeflenmiştir. İklim değişikliğinin Antalya’daki deniz ve 650 kilometrelik sahili üzerindeki etkilerini ele alan araştırmalar yürütülmüştür.

Bu doğrultuda;

- Turizm, balıkçılık, biyolojik çeşitliliğimiz, tarihi ve doğal miraslar gibi başlıklar altında alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla sağlık, turizm, denizcilik gibi sektörlerin temsilcileri ile odak grup toplantıları gerçekleştirilmiş,
- Fiziksel hassasiyet haritaları hazırlanmış,
- İklim değişikliğinin etkilerine ve risk değerlendirmesine ilişkin çalıştay ve eğitimler organize edilmiş,
- Antalya’nın ve deniz kıyılarının iklim değişikliğine karşı risk yönetimi stratejisi hazırlanmış,
- Yerel dalgıçlara eğitim sağlanarak bir deniz araştırması gerçekleştirilmiş,
- Çocuklar için “İklim Değişikliği ve Denizlerimiz” konulu bir resim yarışması ve festival düzenlenmiş, iklim değişikliği temalı müze gezileri ve söyleşiler gerçekleştirilmiş,

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

- Bölgesel işbirliği kapsamında üst düzey bir Akdeniz yuvarlak masa toplantısı organize edilmiştir.

Proje faaliyetleri ile başta turizm sektöründe faaliyet gösterenler olmak üzere Antalya'luların iklim değişikliğinin deniz ve kıyılara etkisine ilişkin farkındalık düzeyi artarken, il özelinde bir risk yönetimi stratejisi geliştirilmiştir.

Yürütölen hibe programının sonunda yapılan anketler sonucunda hibe yararlanıcıları aldıkları dersleri aşığıdaki gibi paylaşmışlardır:

- Hibe yararlanıcıları, zaman ve finansal kısıtlamaları iki zayıf yön olarak belirtmişlerdir.
- Projelerde sürdürülebilir sonuçlar yaratmak için paydaşların daha fazla yerel katılımı gereklidir.
- Hibe sözleşmelerinin uygulanmasındaki bürokratik işlemler, bazı durumlarda hibe yararlanıcılarını zorlamıştır.
- Hedef grupların bulunması, organize edilmesi ve sonuç göstergelerinin karşılanması biraz zor bulunmuştur.

Bu proje altında tanımlanan öneriler ve iyi uygulamalar aşığıdaki gibidir:

- Hibe yararlanıcıları ve diğer taraflar arasında "gerçek-zamanlı" etkileşime olanak sağlayan, çevrimiçi, internet tabanlı izleme bilgi sistemi,
- Her projeye atanmış, uygulama süresi boyunca destekleyen, izleme ziyaretleri yapan ve raporlarını inceleyen izleme uzmanı,
- Hibe projelerinin izlenmesinde, sonuç yönelimli izleme ve sözleşmesel yükümlölüklere ve PRAG prosedürlerine uygunluğu temin etme arasında etkili dengeyi sağlayan yaklaşım - Denetimden ziyade koçluk,
- Hibe yararlanıcılarına kapsamlı destek ve eğitim,
- Hibe programı başvuru kurallarının farklı kuruluş ve çeşitli proje fikirlerinin uygulanmasına izin verecek esneklikte olması.

4. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Ölkemizde ulusal ve yerel düzeyde iklim değişikliği konusunda yürütölen güncel hibe programı bulunmamaktadır. Bu kapsamda yukarıdaki ikinci ve üçüncü bölümde özetlenen AB ve benzer sosyoekonomik yapıdaki ölkeler ile Türkiye'de yürütölen hibe programları ve projelerinin değerlendirilmesi neticesinde Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi Hibe Programının önceliklerine yönelik tavsiyeler ve dayandığı temeller aşığıda özetlenmiştir.

Avrupa Birliği Komisyonu, Avrupa Birliği'ni güncel ve gelecekteki iklim etkilerine hazırlayacak çerçeve politikaları ve mekanizmaları ortaya koyan AB Uyum Stratejisi'ni 2013

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

yılında uygulamaya koymuştur. Bu strateji, AB'nin iklim değişikliği etkilerine dirençli olmak ve mücadele kapasitesini güçlendirmek için üç ana amaç belirlemiştir:

- Üye Devletlerin eylemlerini desteklemek,
- Daha iyi bilgiye dayanan karar mekanizmalarını desteklemek,
- Başlıca etkilenebilir sektörlerin uyumunu desteklemek.

Komisyon ayrıca, Avrupa'da tutarlı bilgi birikimi eksikliğini gidermek amacıyla, Uyum Stratejisi kapsamında daha iyi bilgiye dayalı kararların verilmesinde esas unsur olarak Climate-ADAPT'ı başlatmış, uyum bilgileri için “tek hizmet noktası” olarak işlev görme potansiyelini vurgulamıştır. Birçok AB Üye Devleti, bir yanda ulusal iklim değişikliği stratejilerini AB'nin genel stratejisine uyarlarken, diğer yanda kendi ulusal uyum platformlarını geliştirmiştir.

İklim bileşenlerinde yaşanacak değişiklikler, atmosferdeki sera gazı seviyesine ve küresel/yerel ortalama yüzey sıcaklıklarının sera gazlarındaki artışa verdiği cevaba bağlıdır. Bu değişiklikleri ele almanın bir yolu da; iklim değişikliği bileşenlerindeki olası değişiklikleri tanımlamak için, iklim değişikliği senaryolarını ve projeksiyon modellerini kullanmak, tehlike ve risk değerlendirmelerinde farklı iklim değişikliği senaryoları için risk seviyelerini belirlemektir. AB'de yer alan mevcut platformlar bu tür modelleme ve projeksiyon çalışmalarını kapsamaktadır.

“Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi'nin, ulusal iklim değişikliğine uyum politikaları ve kentsel uyum planlama çözümleri için daha iyi karar mekanizmaları gibi özel hedefleri vardır. Benzer şekilde, AB Uyum Stratejisi de, uyum alanında bilgi eksikliklerinin giderilmesi ve daha iyi bilgiye dayalı karar vermenin desteklenmesi için Avrupa iklim uyum platformunun (Climate-ADAPT) geliştirilmesini hedeflemektedir.

Bu amaçla, proje kapsamındaki hibe bileşeninin (İDUHP) başarılı biçimde uygulanması için, AB Uyum Stratejisi'ne benzer biçimde, aşağıdaki öncelik alanları önerilmektedir:

- İklim dirençliliğın sağlanması ve sürdürülebilir kalkınma için daha iyi karar verme araçlarının geliştirilmesi,
- İklim değişikliğine uyum eylemleri için kapasite geliştirilmesi,
- İklim değişikliğine uyum eylemleri için operasyonel (idari, teknik ve uygulama) kapasitenin iyileştirilmesi.

İklim değişikliğinin sektörler üzerinde zararlı etkileri vardır, dolayısıyla AB, “iklim dirençlilik” eylemi gibi uyum önlemlerini kendi politika ve programlarına ana akımlaştırmayı gerekli görmektedir. AB tarım ve balıkçılık gibi sektörlerde uyumu desteklemekte Avrupa altyapısını daha dirençli kılmayı hedeflemekte, doğa ve insan kaynaklı afetlere karşı sigorta kullanımını desteklemektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Ayrıca, dünyadaki fon kaynaklarının birçoğu, iklim uyum projelerini yıllık bazda finanse etmek için öncelikli sektörler tanımlamaktadır.

Türkiye'nin 2011-2023 Ulusal İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı'nda da öncelik alanları, sektör temelli hedefler içerecek biçimde, su kaynakları yönetimi, tarım sektörü ve gıda güvenliği, ekosistem hizmetleri, biyolojik çeşitlilik ve ormancılık, doğal afet yönetimi olarak belirlenmiştir.

İklim değişikliğine uyum, iklim değişikliğinin mevcut veya beklenen zararlı etkilerini azaltmak ve olası yararlı fırsatları değerlendirmek amacıyla yapılan düzenlemeleri kapsar (IPCC, 2012). İklim değişikliği, afet risklerinin altında yatan nedenlerden biridir. Deniz seviyesinin yükselmesi, artan sıcaklıklar, okyanus asitlenmesi, buzulların geri çekilmesi, tuzlanma, toprak ve orman bozulması, biyolojik çeşitlilik kaybı, çölleşme ve aşırı hava olayları gibi durumları etkilemektedir.

Tarımsal zararlıların yayılım alanları ve türlerinde iklim değişikliğine bağlı olarak sıcaklık ve yağış düzeninin değişimiyle artışlar olması beklenmektedir. İklim değişikliği, tarım sektöründe üretimi, üretim alanlarını, rekolteyi ve hayvancılığı etkileyecektir (M.Türkeş, 2020).

İklim değişikliği sağlık üzerine doğrudan ya da dolaylı olarak etki edebilmektedir. İklim değişikliği sonucu aşırı hava olaylarının sıklığı ve yoğunluğu artmaktadır. Aşırı hava olayları yaralanmalara, afet sonrası salgın hastalıklara, yetersiz beslenme gibi sorunlara ve akıl sağlığı üzerinde olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Özellikle yaşlılarda sıcaklık artışı ile birlikte kardiyovasküler hastalıklar, inme, hipertansiyon, böbrek ve solunum sistemi bozuklukları ve metabolik bozukluklara bağlı ölüm riski artmaktadır. İklim değişikliği sonucu vektör, su, yiyecek ve hayvan yoluyla bulaşan hastalıkların ve görülme alanlarının dağılımları ve tekrar etme durumları değişebilmektedir (D.E. Kiraz, 2019).

Türkiye'nin İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı'nda (2011) vurgulandığı üzere iklim değişikliği, giderek karasal ve denizel ekosistemlerin yanı sıra biyolojik çeşitliliğin kaybına da neden olacaktır. Bu durum, türleri, toplumun bağımlı olduğu ekosistemleri ve bunların sağladığı hizmetleri önemli ölçüde etkileyecektir.

Küresel iklim değişikliğinin bir sonucu olarak; Türkiye, çölleşme, artan hidro-meteorolojik afetler, orman yangınları ve deniz seviyesinin yükselmesi gibi sorunlarla başa çıkmak zorundadır. Uzun yıllar değerlendirmesi genel anlamda söz konusu olduğunda, Türkiye'de en sık yaşanan doğal afetlerin fırtına, sel, kuraklık ve orman yangını olduğu görülmektedir. Bu afetler, neden oldukları can kayıplarının yanında, ekonomik, sosyal ve çevresel kayıpları da beraberinde getirmekte ve her yıl Türkiye'nin Gayri Safi Milli Hasılası'nın (GSMH) %3'ü oranında doğrudan ekonomik kayıplara yol açmaktadır (A.Akay, 2019).

Türkiye'de iklim değişikliğinden kaynaklanan yaz sıcaklıklarının artması, kış yağışlarının azalması (özellikle batı illerinde), yüzey sularının kaybı, kuraklıkların sıklaşması, toprağın

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

bozulması, kıyılarda erozyon, taşkın ve su baskınları gibi etkiler doğrudan su kaynaklarının varlığını tehdit etmektedir (ÇŞB, 2011).

Uluslararası iklim değişimi çalışmaları (IPCC), geçen yüz yılda deniz seviyesinin küresel ölçekte 10–20 cm yükseldiğini ve bunun ağırlıklı olarak küresel ısınmadan kaynaklandığını, bu yüzyılda ise 40-60 cm daha yükseleceğini belirtmektedir. Bu nedenle deniz ve kıyı alanlarında iklim değişikliği projeksiyonlarına dikkate alınarak dirençli yapıların oluşturulması ve buna yönelik planlamaların yapılması gerekmektedir.

Gerek AB Çevre Ajansı'nın gerekse Dünya Bankası'nın yayınlarına baktığımızda mevcut altyapı sistemlerine (binalar, ulaştırma, enerji ve su temini) iklim değişikliğine uyum kapsamında bugün yapılan bir birimlik yatırımın gelecekte yapılacak altı birimlik yatırım maliyetine karşılık geleceği vurgulanmaktadır.

Altyapı yatırımları, su kullanımı, bina tasarımı, şehir ve arazi kullanımı planlamaları iklim değişikliği göz önüne alınarak tasarlandığında etkilerin maliyeti minimuma inecektir. Sektörlere ilişkin AB ve ulusal politika önceliklerinin değerlendirilmesine dayalı olarak, İDUHP'nin öncelik alanları olarak aşağıdaki konular önerilmektedir:

- Su kıtlığı, kuraklık, orman yangınları, taşkınlar ve meteorolojik aşırı olaylara karşı dirençliliği güçlendirmek,
- Tarım, ormancılık, turizm, biyoçeşitlilik ve insan sağlığı sektörlerinde dirençliliği güçlendirmek,
- Altyapı, binalar ve kıyı alanlarının dirençliliğini güçlendirmek.

“Türkiye’de İklim Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi”nin diğer bir ana bileşeni, kentler için iklim bilgisi ve uyum planı dahil olmak üzere “kentsel planlama çözüm kataloğu” hazırlamaktır. Bu bileşen, seçilmiş pilot kentlerin, kentsel yönetişimde ana akımlaştırdıkları, kendi iklim değişikliği uyum eylem planları olacak şekilde kentsel uyum planlama kapasitesini güçlendirmeyi, benzer kentlerin, kendi aralarında uzmanlık ve bilgi paylaşımına izin veren tipoloji çerçevesinin oluşturulmasını ve Türkiye’deki kentlerde iklim değişikliği uyumu alanında eylemlere acil ihtiyaç olduğundan, uygulamayı desteklemek için birtakım iklim finansman ve etki değerlendirme araçlarının geliştirilmesini hedeflemektedir. İklim değişikliğine kentsel uyum aynı zamanda dünya genelinde ilgi konusudur ve LIFE Programı 2020 İklim Uyum Teklifi Çağruları’nda duyurulan temel politika alanlarından biridir. Sonuç olarak, iklim değişikliği uyumunu güçlendirmek için kentsel eylem planları ve stratejilerinin geliştirilmesi konusu da İDUHP için kuvvetle önerilen bir öncelik alanıdır.

Birçok ülke, yenilikçi çözümlerin, büyüyen küresel nüfusun ihtiyaçlarını, gezegenin doğal kaynaklarının ve ekosistemlerinin sürdürülebilirlik sınırları içerisinde karşılama ve iklim değişikliği ile mücadelede ana unsur olduğuna inanmaktadır. Dolayısıyla, İDUHP için önerilen son öncelik, iklim değişikliği uyumu için yenilikçi uyum teknolojileri ve sistemleridir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Kaynakça

1. Republic of Turkey, MoEU, 2012, Climate Change Adaptation Plan 2011-2023
2. EEA, 2013, EU Strategy on Adaptation to Climate Change (2013);
3. Ministry of Environment and Urbanization of Turkey, 2020, 'Türkiye'de İklim Değisikliği Alanında Kapasite Geliştirme Hibe Programı', Hibe Kitapçığı;
4. Life, CCA, 2020, Webinar Presentations;
5. <http://mptf.undp.org/factsheet/project/00067151>
6. https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action_en;
7. <https://climatepolicyinfohub.eu/adaptation-policy-eu-%E2%80%93-overview>;
8. <https://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm>
9. <https://ec.europa.eu/easme/en/section/life/life-climate-action-sub-programme>
10. https://climate-adapt.eea.europa.eu/eu-adaptation-policy/funding/index_html/h2020
11. <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/area/environment-climate-action#:~:text=Environmental%20research%20and%20innovation%20finds,sustainably%20managing%20natural%20resources%20and>
12. <https://www.greenclimate.fund/project/fp068#>
13. <https://www.adaptation-fund.org/projects-programmes/active-pipeline/>
14. <https://www.wcsclimateadaptationfund.org/program-information>
15. <https://www.ndf.fi/about>
16. <https://climate-adapt.eea.europa.eu/>;
17. EEA, 2019, European Climate Adaptation Platform (Climate-ADAPT) Profile;
18. IPCC, 2012: Glossary of terms. In: Managing the Risks of Extreme Events and Disasters to Advance Climate Change Adaptation
19. Türkes M., 2020. İklim Değişikliğinin Tarımsal Üretim Ve Gıda Güvenliğine Etkileri: Bilimsel Bir Değerlendirme. Ege Coğrafya Dergisi, 2020.
20. D.E. Kiraz 2019 ÇŞB, (2012). İklim Değişikliğinin İnsan Sağlığına Etkileri, ÇŞB İklimin Projesi yayını, Ankara.
21. A.Akay 2019 ÇŞB, (2012). İklim Değişikliğinin İneden Olduğu Afetlerin Etkileri, ÇŞB İklimin Projesi yayını, Ankara.

Bu rapor Avrupa Birliği'nin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla UNDP Türkiye sorumluluğu altındadır. Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmağ zorunda değildir.